

ЖИВИ, УКРАЇНО!

**ЮВІЛЕЙНИЙ ЗБІРНИК
СИРАКУЗИ Н.І.**

L I V E, U K R A I N E!

COMMEMORATIVE ALMANAC

of the

ORGANIZATIONS OF THE UKRAINIAN LIBERATION FRONT
SYRACUSE, NEW YORK

1978

ЖИВИ, УКРАЇНО!

ЮВІЛЕЙНИЙ ЗБІРНИК

з нагоди

25-ЛІТТЯ 26-ОГО ВІДДІЛУ

ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

i

10-ЛІТТЯ ВІДДІЛУ

ОБ'ЄДНАННЯ ЖІНОК ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

в СИРАКУЗАХ, Н. Й.

1978

Library of Congress Catalog Card Number: 79-65439

Редактор-впорядник: д-р Михайло Логазя

Обкладинка: Роман Шаран

Накладом Організацій Українського Визвольного Фронту

Сиракузи, Н. Й.

ЗАМІСТЬ ПЕРЕДМОВИ:

В І Р У Ю

*У гromі — Бог. А ти зробиш камінням
і Боже слово викуй на граніті,
бо камінь лиш у гromі не згоряє,
і лиш на нім карбують заповіти.
Спаліть соломі. Доказам — не вірте,
Великі правди пишуться вогнем.
У гromі — Бог. Його наказ одвічний:
плекайте Силу, затиснувши меч.*

Валентин Мороз

Слава Ісусу Христу !
Ч.4090/77

Ватикан, дня 3 листопада 1977

До
Хвальних Управ
26- го Відділу Організації
ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ
і Організації Жінок ООЧСУ
в Сиракузах, Н.Й., ЗСА.

Х в а л ь н і   У п р а в и   !

Коли світ щойно недавно почав виразніше говорити про права людини, природні її свободи, деколи таким тоном, неначе б ці права щойно відкрито, Ваша Організація від хвили свого існування поставила собі за ціль боротьбу за права людини і то вже тоді, коли інші вдоволялись виграною війною та недобачали нової грози, що сунула на людство у формі нового духовного поневолення. В цьому заслуга Вашої Організації і вона тим більша, що ця боротьба почалась і далі ведеться з мотивів шляхотного патріотизму, бажання добра своєму народові, що хоч такий численний, то на халь, належить ще до бездержавних народів в світі, в часі, коли майже всі колоніальні народи здобули собі свою незалежність.

Нехай Господь благословить найкращими успіхами і на далше Вашу високоїдейну працю для Церкви і Народу.

Благословення Господнє на Вас !

Патріарх і Кардинал

ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ (ОУН)

Провід

Хвальні Управи, дорогі Друзі!

Від Проводу революційної ОУН і від мене особисто вітаю Відділ ООЧСУ в Сиракузах з нагоди його 25-річчя та бажаю успіху в дальшій праці цієї вельми заслуженої організації, яка стоїть у великому фронті боротьби української нації за її суверенність і соборність.

Націоналістичний табір у вільному світі, у склад якого входять ООЧСУ і ОЖ ОЧСУ, є незмінним носієм ідеї визволення України, захисником правильних антикомуністичних антиросійських національно-патріотичних українських традиціоналістичних християнських, народо-владних ідей, які випливають з глибин духовости й соціальности української нації.

ООЧСУ і ОЖ ОЧСУ за увесь час свого існування і всебічної діяльності були дороговказом в основних питаннях української політики в цій країні для широких кіл нашої еміграції.

Без рушійної сили націоналістичного активу діяльність української громади не мала б такого ясного й безкомпромісного профілю, як його має зараз.

Треба оправдано сподіватися, що, вступаючи в нове чвертьстоліття свого існування, ООЧСУ в Сиракузах розгорне у ще більшому розмірі і з ще більшим успіхом свою творчу діяльність теж у напрямку зміни американської політики у користь визволення України й інших поневолених народів, а припинення політики детанту з російськими тиранами.

Треба побажати, щоб ще більше, як досі, наша увага була скерована на тих, що воюють на першому фронті боротьби в Україні і в цілій імперії, прямої допомоги їм різними засобами. Фронт проти ворога це наш головний фронт!

Треба побажати, щоб ООЧСУ давала повну підтримку Святішому Патріярхові УКЦ Мосіфові в його змаганні за визнання Патріяршої УКЦ та Блаженішому Митрополитові Мстиславові в його зусиллях об'єднання наших православних митрополій в єдину УАПЦ з дальшою перспективою її Патріярхату.

Без здійснення ідеї державної незалежності України немає здійснення чотирьох свобод України, тому всі наші зусилля мусять бути далі незмінно зосереджені на нашій головній меті: відновлення Української Самостійної Соборної Держави!

Слава Україні!
Арослав Мосілов

Квітень 1978

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

ГОЛОВНА УПРАВА

315 E. 10th Street

New York 9, N. Y.

Поштова адреса: P. O. Box 304, Cooper Sta., New York 3, N. Y.

Телефон: YUkon 2-1170

СВОВОДА СЛОВА — СВООВОДА СОВІСТИ — СВООВОДА ВІД СТРАХУ — СВООВОДА ВІД ЗЛИДНІВ

Хвальна Управо, Дорогі Друзі!

17 квітня, 1978
Нью Йорк .....

Пройдений Вашим 26-им Відділом ООЧСУ в Сиракузах 25-літній шлях витривалості і корисної для української визвольної справи та української спільноти в Америці відданої праці — це нетільки показник здобутих досягнень і переможених труднощів, ще насамперед показник ідейної снаги, витривалості та відданості усіх провідних і рядових членів Відділу, які метою свого життя поставили служіння і допомогу своєму поневоленому, але нескореному народові в боротьбі за державну незалежність.

Праця Вашого Відділу була успішна і многогранна та проходила у здійснюванні тих ідейних залогень і політичних цілей, що впливали із світогляду визвольних ідей українського націоналізму та активної оборони Чотирьох Свобід для України.

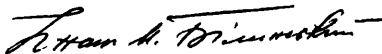
Творчі ідеї, що їх пропагувала ООЧСУ та політичні цілі, до яких змагала, завжди були і є співзвучні з процесами становлення національної ідеї в Україні і віддзеркалюють непохитну волю та незламне стремління українського народу до волі і державної незалежності.

Ціль, для якої постала ООЧСУ, і за здійснення якої Ваш Відділ трудився віддано та боровся безперервно впродовж 25-ти років, ще недосягнена і до мети ми ще не дійшли. Тому нашу працю мусимо посилено продовжувати, вклучаючи в ряди ООЧСУ молоде українське покоління.

Відділ ООЧСУ в Сиракузах може гордитись своїми успіхами праці для допомоги у визвольній боротьбі українського народу та у здійснюванні статуткових завдань ООЧСУ.

Хай вислови дружнього привіту від Головної Управи ООЧСУ наснажують усіх Вас, Дорогі Друзі, непохитною вірою у світле майбутнє українського народу на своїй прагідній вільній землі, а Ваша дальша праця та успіхи у майбутньому хан становлять незнищенні основи у побудові національної святині Волі!

ЩАСТИ ВАМ, БОЖЕ!

Ігнат М. Білинський

Голова ООЧСУ

ОБ'ЄДНАННЯ ЖІНОК ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

ГОЛОВНА УПРАВА

315 E. 10th Street

New York, N. Y. 10009

Поштова адреса: P. O. Box 304, Cooper Sta., New York, N. Y. 10003

Телефон: YUkon 2-1170

СВОБОДА СЛОВА — СВОБОДА СОВІСТИ — СВОБОДА ВІД СТРАХУ — СВОБОДА ВІД ЗЛИДНІВ

Нью Йорк, ДНЯ 9.квітня 1978

До Хвальної Управи і Членства

Відділу Об'єднання Жінок Оборони Чотирьох Свобід України

в Сиракюзах, Н. Й.

Дорога Подруго Голово! — Дорогі Подруги!

З нагоди святкувань 10-тиріччя існування і праці Вашого Відділу я маю велику присмність і честь зложити Вам в імені Головної Управи Об'єднання Жінок Оборони Чотирьох Свобід України якнайсердечніші привітання й поздоровлення.

Час 10-ти років існування Вашого Відділу був заповнений великою дуже корисною і жертвенно-ідейною працею так назовні для Української Визвольної Справи, як і серед своєї української громади в Сиракюзах. Ваш Відділ належав усе до найкращих в нашій організації і служив гарним прикладом для других. Зокрема належить Вам признання за виготовлення величавої колекції українських історичних і народних строїв, як важного виховного і пропагандивного засобу багатої української культури і побуту.

Складаючи Вам іменем Головної Управи ОЖ ОЧСУ наші найширші признання і GRATULACIЇ з гарними успіхами праці Вашого Відділу в першому 10-тиріччі існування, бажаю Вам, дорогі Подруги, ще кращих осягів і успіхів у дальшому Вашому розвитку і праці й на майбутнє.

Хай Бог щастить і благословить Ваші труди в користь України!

За Головну Управу ОЖ ОЧСУ

Уляна Целевич-Стецьок
Уляна Целевич-Стецьок/
Голова

*В житті важливі не літа людини,
А що дає людина — для народу!
Й лиш той, хто в безкорисному стремлінні,
Йде до добра і правди певним кроком —
Залишиться у світовім сумлінні,
Не маючи ні старости, ні років!*

(Зоя Когут: Патріярхові в 85-ліття)

У ТРИДЦЯТИРІЧЧЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

За даними нарису „Історії ООЧСУ” у пропам’ятній 308-сторінковій книзі, виданій Головною Управою Організації Оборони Чотирьох Свобід України (ООЧСУ) з нагоди 30-річчя діяльності в 1977 р., довідуємось, як ця суспільно-громадська і політична, високоідейна і патріотична організація постала, як скоро росла та як успішно працювала для добра нашого народу на поселеннях у вільному світі і на Рідних Землях.

Початок ООЧСУ припадає на 1946-ий рік. Тоді на нашій Батьківщині йшов завзятий змаг за право нашого народу на волю і державну незалежність, ведений Організацією Українських Націоналістів (ОУН) та її збройною силою — Українською Повстанською Армією (УПА). Це був нерівний бій, бо спершу треба було боротись на два фронти із двома найсильнішими загарбниками наших земель — московськими більшовиками і німецькими нацистами.

З бойових фронтів Батьківщина кликала українських емігрантів в Америці до моральної і матеріальної допомоги. І тоді саме невеликий гурт ідейних і патріотичних українців, під проводом інж. Євгена Ляховича, zorganizував у Ньюарку, Н. Дж., Комітет допомоги УПА. Цей Комітет ще в тому ж році став першим Відділом ООЧСУ, скоро потім у тому ж році постав Відділ у Нью-Йорку і теж у тому пам’ятному 1946-ому році обрано першу ГУ ООЧСУ, що її очолив інж. Є. Ляхович.

Згідно з інформаціями ГУ ООЧСУ, її організаційна мережа нараховує 46 тепер діючих Відділів у різних містах різних стейтів Америки.

Чотири основні гасла з декларації президента Ф. Рузвельта, на яких базуються принципи американської демократії та які стали підставою Атлантийської Хартії, взято в основу діяльності організації та її ідеологічної плятформи, а саме: Свобода слова, Свобода совісти, Свобода від страху і Свобода від злиднів.

Ціль організації з’ясувала ГУ ООЧСУ вже у своїх перших зверненнях до українського громадянства в Америці у таких чотирьох завданнях: 1) захищати наведені чотири свободи людини і старатись усіма доступними засобами про застосування їх до поневоленої України; 2) інформувати чужий світ про Україну відповідною літерату-

рою та іншими засобами; 3) інформувати українських поселенців в Америці про триваючу боротьбу України за самостійність, і 4) нести моральну і матеріальну допомогу визвольній боротьбі на Рідних Землях.

На скільки цю ціль досягнуто, вказувала звітна доповідь довголітнього голови ГУ ООЧСУ ред. Ігната Білинського на 15-ому З'їзді в 1969 р., яку він закінчив таким сумаричним ствердженням: „Широкий діяпазон діяльності ООЧСУ, дисциплінованість та ідейність членів і симпатиків, а теж активна підтримка починів ООЧСУ значною частиною української громади, дали можливість нашій організації розвинутися у провідну політичну і громадську силу на американській землі.”

Знову ж про ціль та обов'язки не тільки ООЧСУ, але всіх українських еміграційних організацій та установ на чужині — гідні загальної уваги слова голови Проводу ОУН Ярослава Стецька: „Українська нація — це велика духовна та ідейна єдність в Україні і не в Україні сущих. Українська спільнота на чужині — це нерозривна частина української нації, а не етнічна спільнота в рамках іншої нації... Вона мусить горіти тими самими ідеалами, змагатися за ті самі цілі, що за них бореться український народ... Ми залишили Україну не тому, щоби рятувати наше життя, але щоби відкрити і скріпити другий фронт проти московських варварів у вільному світі — на захист України та для допомоги їй.”

Підсумки виконаних завдань і плянування нових роблено на делегатських З'їздах, що їх відбулось дотепер 18. Їх скликувала Головна Управа спершу щорічно, а від 1955 р. що два роки. Перший З'їзд відбувся у 1947 р. із делегатами від 4-ьох Відділів, а останній у 1977 р. із сотнями делегатів від 46 Відділів.

На 8-му З'їзді в 1955 р. ухвалено організаційне оформлення жіноцтва Організацій Визвольного Фронту (ОВФ) для самостійної праці і ще більшої її видайности. Перший З'їзд Організації Жінок Оборони Чотирьох Свобід України (ОЖ ОЧСУ) відбувся — у рамцях 14-го З'їзду ООЧСУ — в 1967 р. Всього лиш рік пізніше ОЖ ОЧСУ мала вже оформлених 15 Відділів, а в дальших роках її організаційна мережа зросла до 28 Відділів.

Так отже із малого Комітету для допомоги УПА, заснованого інж. Є. Ляховичем у Ньюарку, Н. Дж., розвинулись великі організації ООЧСУ і ОЖ ОЧСУ із 74-ма Відділами та тисячами членства.

Головну Управу ООЧСУ очолювали: інж. Євген Ляхович — у рр. 1946-1948, ред. Ігнат М. Білинський — у рр. 1948-1953 і від 1974 р. дотепер, оба теж почесні члени організації, проф. Іван Вовчук — у рр. 1953-1960 і 1971-1974, mgr. Євген Лозинський — у рр. 1961-1965 і mgr. Іван Винник у рр. 1965-1971.

Головну Управу ОЖ ОЧСУ очолює безперервно вже понад десять років мгр. Уляна Целевич.

Організація розвинула свою широку видавничу діяльність. Від самих початків видавала власний журнал — місячник „Вісник ООЧСУ”. Досі вийшло 340 чисел на 12.240 сторінках журнального формату. До журналу дописувало понад сто авторів. Головними редакторами журналу були: св. п. інж. Є. Ляхович, ред. І. Білинський, проф. І. Вовчук, проф. М. Чировський, д-р Ст. Галамай, св. п. Вячеслав Давиденко і ред. Леонід Полтава.

Крім цього, із видавництва і коштами ООЧСУ вийшло друком понад 60 книжок і брошурних видань, що з них деякі є стандартними джерелами до історії України та українознавства взагалі, як н.пр.: „Переяславська умова з 1654 р.” та „Гетьман Мазепа і його доба” — авторства проф. О. П. Оглоблина; „Нариси з історії нашої культури” — пера Є. Маланюка; „Княжа Русь-Україна та виникнення трьох східнослов'янських націй” — проф. М. Чубатого; англійський переклад „Опису України” Г. де Бопляна; англійська „Vulnerable Russians” — проф. Л. Добрянського, та інші багатьох наших загально-відомих авторів, як н.пр. св. п. д-р Дмитро Донцов, д-р Петро Мірчук, Улас Самчук, д-р Михайло Кушнір, ред. Вячеслав Давиденко, св. п. ред. Богдан Кравців і багато інших.

До великих заслуг ООЧСУ треба ще зарахувати створення Українського Народного Університету, що його ціллю було поширювати загальну освіту серед членства і громадянства шляхом прилюдних викладів і доповідей. Хоч із деякими перервами, протягом років у Нью-Йорку та в більших осередках нашого поселення наші визначні доповідачі і професори високих шкіл давали доповіді на різні теми загального знання, а зокрема з історії України та про її теперішній підневільний стан і тим піднесли загальний рівень знання не тільки широких організаційних мас, але всієї нашої спільноти у цій країні.

Щоб мати змогу провадити таку широку діяльність, треба було значних матеріальних засобів. І треба признати, що членство ООЧСУ, як теж усіх складових організацій УВФ, виказало подивугідну жертвенність. Усіма засобами чесною і найчастіше тяжкої праці воно збирало великі гроші, що за них їхня центральна організація могла вести таку широку діяльність, закупити на власну хату аж два великі просторі будинки в Нью-Йорку (перший продано) для приміщень усіх організацій УВФ, зі Школою Українознавства включно, своїми виданнями дбати про збагачення української культури, підтримати започаткований організаціями УВФ мільйоновий Фонд Визволення України та дбати про ширення знання про Україну у вільному світі.

Протягом своєї 30-річної діяльності, ООЧСУ і ОЖ ОЧСУ, разом із складовими організаціями УВФ, виконали велетенську роботу для наближення Дня Волі для нашої поневоленої Батьківщини.

З надією на Боже Провидіння і вірою у неминучий та скорий
прихід цього Великого Дня піде дальша праця під спільним із Не-
скореною Революційною Україною кличем: СВОБОДА ЛЮДИНІ!
СВОБОДА НАРОДАМ! (м. л.)

ДВАДЦЯТИП'ЯТИРІЧЧЯ 26-го ВІДДІЛУ ООЧСУ В СИРАКУЗАХ, Н. Й.

Заходами Ініціативного Комітету під керівництвом Андрія Диньки, 30 листопада 1952 р. відбулися перші, Основуючі Збори Відділу Організації Оборони Чотирьох Свобід України в Сиракузах, Н. Й., з участю 60 осіб. Делегат Централі д-р Р. Борковський виголосив доповідь про завдання ООЧСУ, відчитано Статут і роздано заяви для приступлення в члени. Заяви підписали 48 осіб. На цих зборах обрано першу Управу 26-го Відділу: Микола Годжак — голова, п-і Марія Логаза — заст. голови, Валя Шара — секретар, Володимир Мельничук — касир, Володимир Дмитришин — організ. референт, п-і Володимира Смик, І. Василик, Тадей Геців — члени Управи. До Контрольної Комісії були обрані: д-р Микола Врублевський, Павло Пічкур і Іван Гриник.

За майже 25 років існування головами Відділу були: Микола Годжак — дев'ять разів, Микола Павлів — п'ять разів, Павло Карпишин і Михайло Микитин по чотири рази і Павло Ткач, Євген Гусак і Василь Жмур в однорічних змінах Управи.

На останніх Загальних Зборах 12 лютого 1977 обрано Управу в такому складі: Микола Годжак — голова, Павло Карпишин — заст. голови, Павло Пічкур — секретар, Володимир Мельничук — фінансовий реф., Ілько Мигдаль — культ.-освітній реф., Іван Волошин — господарський і кольпортер, Василь Фенцор, Євстахій Машталір, Омелян Єней, Михайло Руцак, Микола Семенишин — члени Управи; Контрольна Комісія: Василь Жмур — голова, Степан Грицик і Володимир Ільчишин — члени.

Стан членства: спочатку — 48 осіб, найбільше 76 в 1975 р., тепер є 68 членів.

За час існування Відділ скріпив себе на внутрішньо-організаційному відтинку. Кожного року відбувалися Загальні Збори з перевибором Управи, 6-8 разів на рік — ширші сходи́ни з доповідями самих членів, або запрошених гостей. Працює планоно на засіданнях Управи Відділу і на спільних засіданнях з місцевими Організаціями Визвольного Фронту (СУМА, ОЖ ОЧСУ). Спільно відзнача́вано річниці смерті Головного Командира УПА ген.-хор. Тараса Чупринки, пам'ять Героїв, 30 червня, річницю смерті сл. п. Провідника ОУН Степана Бандери, постання УПА.

Коли в 1962 р. було створено Окружний Комітет Організацій Визвольного Фронту, то Відділ брав і бере участь у всіх окружних нарадах ОУВФ (у Рочестері, Ютиці або Сиракузах). Делегати Відділу брали участь у всіх з'їздах Централі ООЧСУ в Нью-Йорку.

Великою подією у Відділі було посвячення власного організаційного прапора 5 травня 1963.

Кожного року члени Відділу організовано беруть участь у Зустрічі українців Америки і Канади. У 1964 р. Відділ брав організовану участь у відкритті пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашингтоні, в 1968 р. зорганізовано поїздку на привітання Патріярха Йосифа Сліпого в Торонті, у 1975 р. — на Світову Зустріч СУМ у Монреалю. Десять членів Відділу взяли участь у посвяченні пам'ятника на могилі сл. п. Дмитра Донцова в Бавнд Бруку, Н. Дж.

Для придбання грошових засобів на потреби Відділу організовано різні імпрези, забави, фестини. Загальна сума прибутків за 24 роки становила 70,701.97 дол., а видатків 57,814.54 дол. Крім цього,

**Управа 26-го Відділу ООЧСУ в Сиракузах, Н. Й. в рр. 1977-78.
В першому ряді другий зліва: Микола Годжак — голова Відділу.**

З нагоди двох ювілеїв — зліва: mgr. Ганя Грицик — голова Відділу ОЖ ОЧСУ, Микола Годжак — голова 26-го Відділу ООЧСУ, Марія Нестерчук — заст. голови ГУ ОЖ ОЧСУ, Марія Карпшин — б. голова Відділу ОЖ ОЧСУ.

члени займалися різними збірками, як коляда на УВФ, на Писанку, на АБН, на журнал „Вісник”, на оселю „Холодний Яр”, на залю на оселі в Елленвілі, на Церкву в Потребі та інші національні потреби. Одна тільки збірка серед членства Відділу на Фонд Катедр Українознавства дала поважну суму 5,500.— дол.

Відділ займався теж кольпортажею видань ОУВФ. Зі своїх фондів Відділ пожертвував 1,000.— дол. на Фонд Оборони України і 1,000.— дол. на Дім ОУВФ в Нью-Йорку.

Відділ тісно співпрацює з місцевим Відділом УККА, Українським Народним Домом, Парафією, 131 Відділом Української Народної Помочі і 39 Відділом УНСоюзу. У всіх імпрезах, які влаштовує Відділ УККА, як Свято Державности, Свято Шевченка, Листопадове Свято, — члени Відділу беруть активну участь. Відділ співпрацював з усіма святковими комітетами: 1000-ліття Християнства в Україні — 1954 р.; 100-ліття народин Івана Франка — 1956; 40- і 50-ліття Незалежності України — 1958, 1968; 100-ліття з дня смерти Т. Шевченка — 1961; 150-ліття з дня народження Т. Шевченка — 1964; 15-ліття, 20-ліття і 25-ліття смерти Гол. Командира УПА ген. Тараса Чупринки — 1965, 1970, 1975; Привітання Патріярха Йосифа у нашій громаді — 1968; 100-ліття народження Лесі Українки — 1971; 200-ліття Америки і 100-ліття українського поселення — 1976 р.

З більших імпрез, які Відділ організував з участю усього громадянства, слід згадати: 25-ліття ОУН — 1953; 40-ліття ОУН — з доповіддю ред. Данила Чайковського — 1968; Літвечір, присвячений Василеві Стефаникові — 1957; доповідь проф. А. Москаленка — „Гетьман Іван Мазепа і Москва” — 1959; 50-ліття Української Національної Революції — доповідь п-і mgr. Уляни Целевич — 1967; „Світовий Конгрес Вільних Українців” — доповідь ред. Ігната Білинського — 1967 р. Заходами Відділу створено в нашій громаді Чоловічий Хор „Сурма” (гл. окрему статтю в цій книжці), в якому в більшості співають члени Відділу і який виступає на всіх громадських імпрезах.

З ініціативи Відділу існувала в Сиракузах протягом 18 років недільна радіoproграма (гл. окрему статтю у цій книжці) і хоч для ведення передач створено окремий громадський комітет, найбільшу частину праці виконували члени нашого Відділу.

Діяльність на зовнішньо-політичному відтинку полягала, в першу чергу, на організуванні політичних акцій та на розбудові зовнішніх зв'язків.

Спільно з Організаціями УВФ, Відділ організував політичні віча з доповідями визначних осіб, на яких схвалювано відповідні резолюції. Доповідачами були: проф. Іван Вовчук, проф. Лев Шанковський, д-р Зенон Винницький, голова ПАБНА д-р Нестор Процик, ред. Борис

З Округової Конференції: ред. Ігнат Білинський — голова ГУ ООЧСУ приймає привіт від Миколи Годжака — голови 26-го Відділу; сидять зліва: Уляна Целевич — голова ГУ ОЖ ОЧСУ і Володимир Мазур — орг. реф. ГУ ООЧСУ.

З Округової Конференції — стоять зліва: Павло Карпишин, ред. Ігнат Білинський, Ярослава Жмур, Микола Годжак; сидять зліва: Ярослав Шмігель — голова ГУ СУМА, Уляна Целевич і Володимир Мазур.

Вітошинський, ред. Роман Рахманний, мгр. Слава Стецько (двічі про участь ОУВФ на міжнародньому антибольшевицькому форумі), проф. д-р Микола Богатюк та інші. Було також зорганізовано для громади дві зустрічі з поворотцями зі советських концентраційних таборів: Анатолієм Шварцом і Анатолієм Радигіном.

У 1958 р. Відділ, разом з Організаціями УВФ, вислав до французької амбасади протест проти оплюгавлювання пам'яті Головного Отамана Симона Петлюри на телебаченні в Парижі, в 1975 р. — протест проти недопущення мгр. Слави Стецько на Міжнародну Конференцію Переслухування в справі комуно-московських злочинів Комітетом ім. акад. Андрея Сахарова в Голляндії; вислано петиції до конгресменів і сенаторів у справі оборони українських політичних в'язнів. Члени Відділу брали активну участь у пікетуванні різних ансамблів і спортових дружин з дому неволі — СССР. У липні 1976 Відділ брав організовано участь у поході з нагоди 200-ліття Америки і 100-ліття українського поселення у ЗСА.

Зі створенням у нашій громаді Комітету Поневолених Націй наш Відділ включився у його працю. Починаючи від 1970 року, члени Відділу, спільно з ОУВФ, беруть теж активну участь у Фестивалях Націй, які відбуваються щорічно восени.

Члени 26-го Відділу ООЧСУ в Сиракузах, Н. Й. в 1978 р. Четвертий зліва сидить голова Відділу Микола Годжак.

На початку свого існування Відділ організовував мистецькі виставки для популяризації наших культурних здобутків. Тепер цю ділянку праці веде Відділ ОЖ ОЧСУ.

30 листопада 1977 р. 26-ий Відділ ООЧСУ в Сиракузах закінчив 25 років свого існування і своєї діяльності. За цей час Відділ зріс кількісно, скріпився організаційно, здобув собі належне місце в громаді та проробив значну працю на зовнішньо-політичному відтинку. Маємо надію, що і в наступних роках нашою працею ми спричинимось до розбудови нашого життя на еміграції і до полегшення долі нашого Нескореного Народу на Батьківщині.

За Архівом Відділу приготвила до друку

Марія Логаза

*Можна вірити в Україну
І в народ з останніх сил,
Але мертва вся та віра,
Як нема щоденних діл —
Діл розумних, послідовних,
Продуктивних діл ущерть ....*

(Віра Ворскло: „Лада” — збірка поезій, ст. 45)

В 10-ТИРІЧЧЯ ІСНУВАННЯ І ПРАЦІ ОЖ ОЧСУ

Виходячи із ідейних спонук і залогень та потреб українського народу, активне жіноцтво, при співпраці й допомозі Головної Управи ООЧСУ, відбуло 1967 р. у ЗСА 1-ий Основуючий З'їзд жінок середовища Організацій Українського Визвольного Фронту, що створив окрему самостійну організацію, суспільно-політичну характером й націоналістичну своїм ідейним спрямуванням та в системі ОУВФ — під назвою Об'єднання Жінок Оборони Чотирьох Свобід України. Так вона була зареєстрована в американських властях і її Відділ постав у Сиракузах.

В 10-тиріччя існування нашої організації сміло можемо ствердити, що тих 10 років ми заповнили корисною відданою працею для України, — працею, повною численних інформаційно-пропагандивних акцій, петицій, інтервенційних поїздок до Конгресу ЗСА, до Державного Департаменту, до Білого Дому, до ООН, до міжнародних організацій — Червоного Хреста і Міжнародної Амнесії — в справах ситуації в Україні й оборони та допомоги українським політв'язням. Наша участь і наші акції на міжнародних жіночих конференціях в Мехіко, Ванкувері, в Гюстоні, наші заяви в справі політичного положення і гніту в Україні, наші протести й демонстрації, поширення многотисячної літератури при різних нагодах в Америці і поза нею, наші численні інформаційно-пропагандивні покази і виставки — це частинний огляд проробленої великої праці нашої організації і Вашого Відділу. Для популяризації великого минулого понад-тисячолітньої історії України і її нестримних змагань до волі були видані нашою організацією медаля княгині Ольги, українські національні прапорці, тризубці та поштові наліпки. Були приготовані й надані в Україну різдвяні радіопроеграми та спопуляризовано акцію ставлення „Ялинок” у присвяту дітям українських політв'язнів. До членів Конгресу і Сенату ЗСА, до президентів ЗСА, до стейтових легіслятур, губернаторів і місцевих властей були вислані тисячі листів в актуальних пекучих справах, що принесло живий відгомін у кореспонденції, в „Конгресовому Рекорді”, в пресі, радіо й телебаченні.

У всіх тих починах, акціях і праці нашої організації дуже замітну активну участь брав і Відділ-Ювілят у Сиракузах. Його Управа й членство були часто прикладом для всієї нашої організації. Всі пля-

ни й доручення Головної Управи були систематично виконані Вашим Відділом, що спопуляризувало ідею і працю нашої організації на терені Вашого міста і громади, як серед свого, так і у чужому середовищі. Зокрема треба відмітити дуже вдячну ділянку виготовлення Вашим Відділом багатой збірки української історичної й народної ноші, що є практичним засобом познайомлення своїх і чужих з культурним надбанням українського народу.

Уже цей короткий і загальний огляд праці нашої організації свідчить, що ця організація і її Відділ у Сиракюзах оправдали своє існування, як підсилення загально-української діяльності та зокрема діяльності Організацій УВФ в обороні й допомозі Україні.

На вступі до другої декади існування нашої організації пам'ятаймо, що Україна й українських народ у неволі. Він надіється на нас і на нашу допомогу в боротьбі за своє існування й визволення, і цих надій ми не сміємо завести! Пам'ятайте, що Ваш Відділ і Ваше членство є частиною великого визвольного руху, що коріниться в Україні й розгортається на всіх теренах вільного світу, де є поселені українські люди і де діє Український Визвольний Фронт. Пам'ятайте, що на Вас спадає не лише слава, але й невідкладний обов'язок — якнайточніше сповняти ті завдання, що спомагають визвольну боротьбу України — здобувати приятелів і союзників України, щоб прискорити день її визволення.

У нашій праці хай єднає нас українська національна ідея, статутіві заложення нашої організації та дружня співпраця усього членства з Управами Відділів нашої організації й Організацій УВФ.

З вірою в наш нескорений, волелюбний народ і в світле майбутнє України, з почуттям гордості за приналежність до її героїчного народу — вступаймо в нову декаду нашої організації.

Уляна Целевич

Голова Головної Управи ОЖ ОЧСУ

ІСТОРІЯ ОЖ ОЧСУ В СИРАКУЗАХ (рр. 1967-1977)

Старанням місцевого Відділу ООЧСУ в Сиракузах, Н. Й., стала ініціативна група для створення Відділу Об'єднання Жінок Оборони Чотирьох Свобід України у складі: мгр. Мотря Богатюк, Софія Фраціян, Марія Карпишин, Бронислава Мельничук і Константина Микитин.

Дня 13 травня 1967 року відбулися основуючі Загальні Збори в приявності голови Централі ОЖ ОЧСУ мгр. Уляни Целевич, яка поінформувала про цілі та завдання ОЖ і про найближчі пляни Головної Управи. На цих Зборах відчитано й прийнято до відома статут Організації та переведено вписи в члени. Вписалося тоді 16 членок.

Першу Управу Відділу обрано в такому складі:

голова — Софія Фраціян;
заст. голови й організаційна референтка — Марія Карпишин;
секретар — Марія Шоробура;
скарбник — Теодора Грицик;
суспільна референтка — Бронислава Мельничук;
зовнішні зв'язки — мгр. Мотря Богатюк;
імпрезова референтка — Константина Микитин;
вільні члени: Калина Волошин і Анна Вовк.

Контрольна комісія: Ярослава Жмур — голова, Анна Гусак і Марія Машталір — члени.

Товариський Суд: Михайлина Годжак — голова, Софія Башуцька і Надія Полівчак — члени.

За час 10-літнього існування головами Відділу були:

Софія Фраціян — рр. 1967-68;
мгр. Мотря Богатюк — рр. 1968-69;
Константина Микитин — рр. 1969-70, 1970-71, 1971-72;
Марія Карпишин — рр. 1972-73, 1973-74, 1974-75, 1975-76;
Марія Шоробура — рр. 1976-77;
мгр. Ганя Грицик — рр. 1977-78.

Останні Загальні Збори відбулися 9 січня 1977 р. Тоді обрано Управу в такому складі:
 голова — мгр. Ганя Грицик;
 заст. голови й організ. реф. — Марія Карпишин;
 секретарки: укр. мова — Ірина Чомко, англ. мова — Ярослава Карпишин;
 фінансова референтка — Ярослава Жмур;
 культурно-освітня референтура: голова — Галя Машталір, члени: Леся Нова, Маруся Голь і Маруся Когут;
 господарча референтура: голова — Бронислава Мельничук, члени — Катерина Будзак, Юлія Перун, Ольга Ковальчук і Теодора Грицик;
 суспільна опіка: Марія Машталір і Михайлина Годжак;
 кольпортерка видань — Анна Луцак;
 пресові референтки — Маруся Шоробура і Маруся Нова.
 Контрольна Комісія: Марія Павлів, Стефанія Шуль, Софія Перла.
 Товариський Суд: Юлія Перун, Анна Горбата, Михайлина Проскуренко.
 Вільні члени: Клотільда Богайчук, Софія Зарічна, Параска Нова.

Перша Управа Відділу ОЖ ОЧСУ в Сиракузах у 1963 р. Сидять зліва: третя — Уляна Целевич — голова ГУ ОЖ ОЧСУ, четверта — Софія Фраціян — голова Відділу.

Число членства постійно зростає, поповнюється молодими жінками й дівчатами, здебільшого вихованими в СУМА. Коли в день заложення Відділу було 16 членок, сьогодні Відділ нараховує 55, в тому 17 молодих.

У грудні 1972 року пляновано заложити окремий молодечий відділ, але після застосованих рішень, щоб не відділювати молодих від старших, бо обі ці групи мусять себе доповняти.

Праця у Відділі йшла у таких двох головних напрямках: 1) Внутрішньо-організаційному і суспільно-громадському та 2) Зовнішньо-політичному.

Внутрішньо-організаційна та суспільно-громадська праця

Кожного року відбувалися Загальні Збори Відділу, на яких переобирано Управу. Ширші сходи відбувалися пересічно 3-4 рази до року, а сходи Управи раз на два місяці, а в разі потреби — частіше. На ширших сходинах відчитувано реферати та полагоджувано біжучі справи. Відділ провадить окреме книговедення, а саме: книгу протоколів Загальних Зборів, книгу ширших сходин та сходин Управи і книгу приходячих і виходячих писем.

Для переведення спільних акцій Організацій Визвольного Фронту відбувалися спільні наради тих організацій (ООЧСУ, СУМА, ТУСМ).

Кожного року делегатки Відділу брали участь у З'їздах Централі ОЖ ОЧСУ.

Посвячення Відділового Прапора в 1972 р. — довершують (зліва) о. шамб. Василь Середович і о. крил. Богдан Смик.

У внутрішньо-організаційному та суспільно-громадському житті найбільш активними були референтури: культурно-освітня, суспільної опіки, господарча й фінансова.

Культурно-освітня референтура займалася влаштуванням імпрез, мистецьких виставок та пропагандою українського мистецтва серед американців.

Важливою подією у нашому Відділі було посвячення організаційного прапора, яке відбулося 30 квітня 1972 року в приязності голови Централі ОУЖ мгр. Уляни Целевич. На цей святковий день усі членки Відділу мали однаково вишиті й однаково пошиті суконки.

Вишивці — сиракузький Відділ присвячує багато уваги. Починаючи від 1968 року Відділ влаштовує кожної осені вишивані вечери, на яких призначається звичайно 4 нагороди: за найкращу суконку, за найкращу блюзку, чоловічу сорочку і краватку.

Крім того, Відділ виготовив цілу колекцію великих ляльок в стилевих народних строях з різних областей України, як: київська, полтавська, тернопільська, буковинська, бойківська, яворівська, 2 лемківські, сокальська, закарпатська, 3 гучулки і козак з дітьми. Всіх 15.

В останніх двох роках членки Відділу пошили, кожна власним коштом, 16 історичних строїв. Один з тих строїв, найбільш коштовний, а саме княгині Ольги, уфундував п. М. Пікулецький. Строї є з таких часів: сарматський (3 століття), староруський червоно-білий (4 ст.), княгині Ольги (10 ст.), галицько-волинської княжни (12 ст.), галицька бояриня (12 ст.), молода дворянка (12 ст.), 2 одяги жінок козацької старшини (18 ст.), київської міщанки (18 ст.), шляхтянки з Галича (18 ст.), гетьманші (16 і 17 ст.), дружини Павла Полуботка (18 ст.), дружини гетьмана Сагайдачного (18 ст.), Анни Ярославни (12 ст.), дворянки (12 ст.).

Для пропагування української вишивки й українського мистецтва Відділ часто влаштовує мистецькі виставки в музеях, бібліотеках, на вітринах великих крамниць, в банках. Виставки тривають кілька днів, а нераз і 2-3 тижні. Досі Відділ влаштував около 35 таких виставок. Три останні роки Відділ ставить в банку традиційну ялинку, присвячену дітям політичних в'язнів в Україні.

Ділянкою мистецтва керує пані Марія Карпшин, яка є любителькою і знавцем української вишивки та яка сама має свою приватну велику колекцію вишивок.

Дуже активною у Відділі є Референтура суспільної опіки, довголітньою керівничкою якої є пані Марія Машталір. Вона відвідує усіх хворих членів Організацій Визвольного Фронту у шпиталях і приватних домах та ніколи не приходиться з порожніми руками. Крім того, референтка суспільної опіки висилала колись пачки українським воякам у В'єтнамі, а останніми роками висилає пачки в Україну родинам політичних в'язнів. Досі вислано 9 великих пакунків і 12 бандероль. Вислано теж одну пачку до Польщі.

**З вінком квітів на пам'ятник Шевченка у Вашингтоні в 1975 р.
Зліва: Марія Карпишин і Марія Шоробура.**

Господарча референтура, якою довгі роки керує пані Бронислава Мельничук, вив'язується якнайкраще зі своїх завдань. Усі буфети на фестинах, забавах, бенкетах, з'їздах є в руках цієї рухливої референтури. Починаючи від 1969 року, відбувається кожного року в Сиракузах, в найбільшій міській залі Міжнародний Фестиваль, який триває 2 дні. Відділ ОЖ ОЧСУ влаштовує там мистецьку виставку й продає українські страви, які, звичайно, розходяться дуже скоро. Крім того, членки Відділу допомагають завжди у буфетах на щорічних пікніках української католицької церкви, на просфорах і церковних базарах. Допомагають теж на пікніках Українського Народного Дому. Кожного року в січні приготують вечерю на Ялинку СУМА. Для придбання фондів часто влаштовують продаж різдвяного і великоднього печива.

Фінансовою референтурою проводить пані Ярослава Жмур. Вона дбає, щоби каса поповнювалася все новими прибутками і вміло господарить ними. На останніх Загальних Зборах 17 січня ц. р. виказала готівку в касі 5.467.13 дол.

Відділ ОУЖ тісно співпрацював з УККА, з жіночими організаціями, Українським Народним Домом, з Українською Католицькою Церквою і брав участь у всіх громадських комітетах, як 50-ліття Української Державности, 40-ліття ОУН, Привітання Патріярха Йосифа I в Сиракузах, 100-ліття Лесі Українки, 200-ліття Американської Незалежности і 100-ліття українського поселення в Америці. Відділ цікавиться місцевою Школою Українознавства і кілька разів дарував книжки на нагороди для пильних учнів. Дарував теж книжки в англійській мові про Україну до міських бібліотек.

Зовнішньо-політична праця

На окрему увагу заслуговує праця Відділу на зовнішньо-політичному відтинку. Нею керують пані Марія Карпишин та дві молоді членки Відділу, мгр. Ганя Грицик і Ярослава Карпишин. Нав'язали вони зв'язки з різними американськими організаціями, пресою, телебаченням, написали ряд листів до сенаторів і конгресменів. Головні проблеми, порушені в листах до американських чинників, це оборона арештованих і репресованих в Україні, а теж створення українського відділу в Смітсоніан Інституті при Національному Історичному Музею у Вашингтоні.

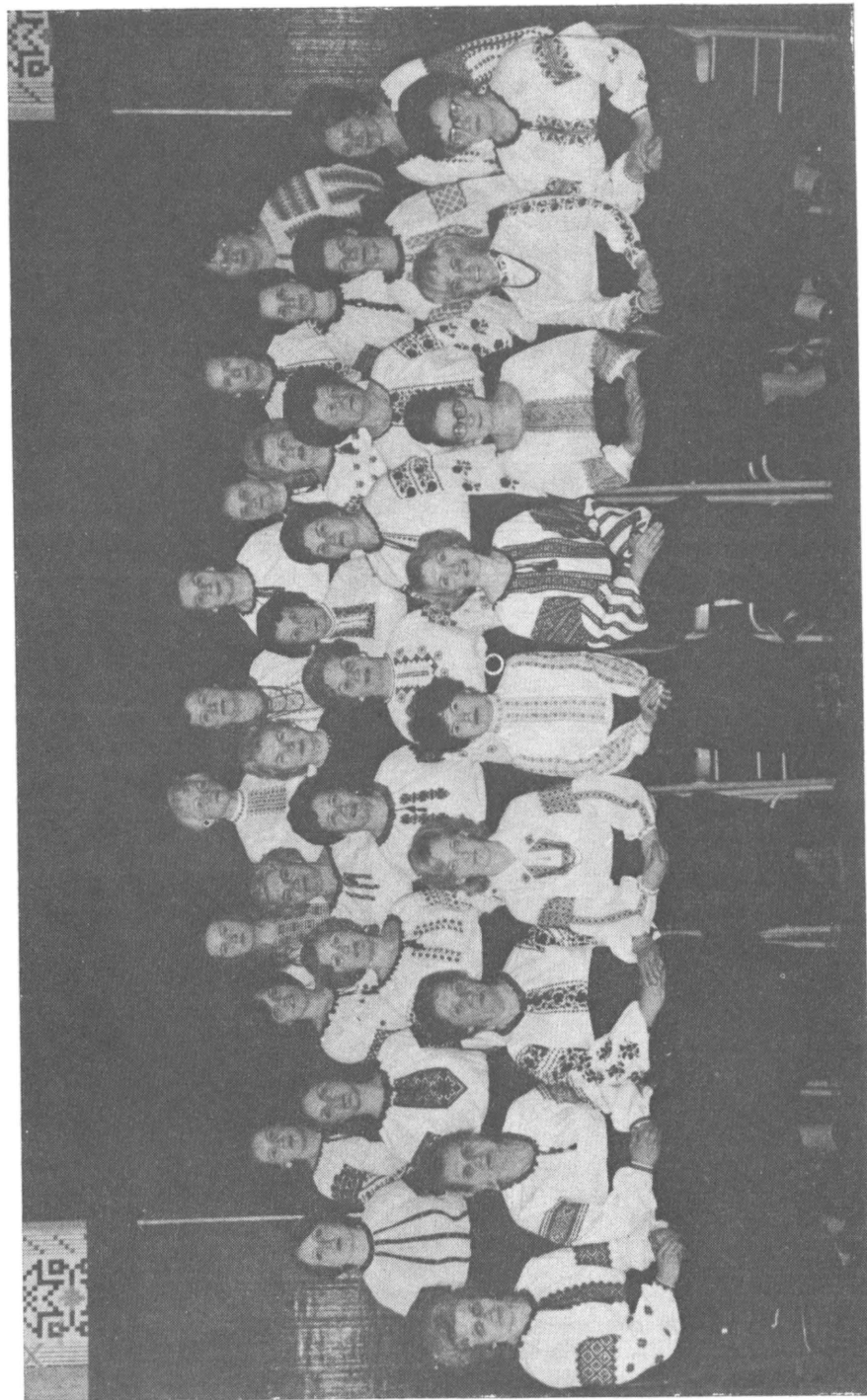
Листи в справі переслідувань в Україні вислано до конгресменів: William Walsh, James Hanley, John Terry, до сенаторів: James L. Buckley, Jacob Javits, до стейтових сенаторів: John Hughes, Tarky Lombardi, до стейтових послів: Thomas Murphy, M. Kinsella, Human Miller, L. Bersani і др. Від них одержувано відповіді. Збирано підписи під петиціями, висиланими до Вашингтону. Одна з петицій мала 6.000 підписів.

Делегатки Відділу брали участь у делегації жінок до Державного Департаменту у Вашингтоні, де передано петиції в справі в'язнів, 2 делегатки брали участь в поїзді до Вашингтону до Білого Дому, зокрема відбули візиту у пані Ніксон, просячи її про допомогу в справі жінок-в'язнів, 2 делегатки їздили до Вашингтону, де вручили грамоти й медалі княгині Ольги двом конгресменам, Волшові і Букенанові, за їх допомогу в справі українського відділу в Смітсоніян Інституті при Історичному Музеї у Вашингтоні і за їх добре ставлення до всіх українських проблем. Теж делегатки Відділу брали участь у Вашингтоні в дні проголошення в Конгресі 57 річниці Української Незалежності. Після цього в канцелярії конгресмена Волша обмінялися з ним національними прапорами: українським й американським. Голова Відділу брала участь в демонстрації і голодівці під будинком ОН в Нью-Йорку. З нагоди Року Жінки вислано листа до Генерального Секретаріату ОН і до дружини президента Форда, просячи про інтервенцію в справі жінок-в'язнів. Долучено список 28 жінок-в'язнів. Підписано спільний апель до Комітету Міжнародного Року Жінки в Мексіко-сіті.

Окремого листа вислано до senatorів Баклея і Джевїтса та до конгресменів Волша і Генлі в справі в'язнів Чорновола, Мороза і

Обмін національними прапорами з конгр. В. Волшом у столичному Капітолі з нагоди Дня Української Незалежності в 1975 р. — На фронті зліва: М. Шоробура, М. Карпишин — голова Відділу і Уляна Целевич — голова ГУ ОЖ ОЧСУ.

Члени Відділу ОЖ ОЧСУ в Сиракузах у рр. 1977-78. Члени Управи сидять зліва: П. Нова, М. Павлів, Я. Жмур, С. Карпишин, І. Недошитко, мгр. А. Грицик — голова, М. Карпешин — заст. голови, Г. Машталір, М. Машталір і Б. Мельничук — в останньому ряді перша справа.

Ніни Строкатої-Караванської. Листи в справі українського відділу в Смітоніян Інституті вислано ще до сенаторів: William Fulbright, Н. Jackson, Hugh Scott і конгресменів: George Mahon, William Minshal, John J. Rooney.

В 1969 році Відділ вислав 5 листів до Папи Павла VI в справі патріархату.

Багато дописів вислано до місцевої американської преси, яка дуже прихильно ставиться до всіх акцій нашого Відділу. В 1975 році в недільному ілюстрованому додатку щоденника „Гералд Джорнал” — „Емпаер Магазін” поміщено багато світлин історичних українських строїв та інтерв'ю про походження тих строїв.

Молоді членки Відділу, а саме: Галя Машталір, Маруся Шоробура, Маруся Голь і Славка Карпишин давали в американських середніх школах доповіді про Різдво в Україні.

У травні ц. р. минуло 10 років від заснування сиракюзького Відділу ОЖ ОЧСУ. За той відносно короткий час пророблено дуже багато й можна сказати, що саме цей Відділ веде перед серед організацій сиракюзької громади. Вступивши в 11-тий рік свого існування, мав поважне число членства, а в тому 17 молодих многонадійних жінок; можна сподіватися, що і в другому 10-річчю Відділ буде передовою організацією громади і своєю невпинною працею причиниться до поширення правди про Україну серед чужинного світу та до приєднання приятелів для українських визвольних змагань.

За архівом Відділу приготвила
Марія Логаза

*„Можна все на світі вибирати, сину,
Вибрати не можна тільки Батьківщину.”*

(Василь Симоненко: Лебеді Материнства)

ОСЕРЕДОК СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ АМЕРИКИ ім. БАЗАРУ В СИРАКУЗАХ, Н. Й.

У складі Організації Українського Визвольного Фронту (ОУВФ) діє у Сиракузах уже понад 27 років Осередок Спілки Української Молоді Америки (СУМА) ім. Базару.

Приклад саможертви і найглибшого патріотизму героїв Базару в останньому етапі наших Визвольних Змагань за державність вибрав собі Осередок за ідеологічну основу своєї діяльності. Під гаслом СУМА — „Бог і Україна” — Осередок поставив собі за ціль виховувати своє членство, а зокрема молодь, на основах християнської моралі і справжнього патріотизму.

Заходами Ініціативного Комітету під проводом полк. Юрія Ківерчука основуючі збори Осередку відбулися 17 березня 1950 р.

Першу управу очолив Іван Гвозда, разом із Миколою Годжаком — заступником голови, П. Пічкурем — писарем та Іваном Василюком, Василем Майковичем і Петром Башуцьким — членами Управи.

На щорічних зборах Осередку обирали нові управи, які очолювали: Василь Жмур — 6 разів в рр. 1963-67 і в 1969 р.; П. Башуцький — 4 рази в рр. 1952, 1954, 1956 і 1962; П. Ткач — 4 рази в рр. 1960-61, в 1968 і в 1971 р.; Степан Грицик — тричі в рр. 1958-59 і в 1970 р.; П. Луцишин — тричі в рр. 1955 і 1975-76; М. Павлів двічі — в рр. 1951 і 1953; Орест Грицик — двічі в рр. 1974-75 та одноразово Т. Іванів в 1957 р. і З. Микитин у 1972 р.

У 1955 р. при Осередку створено Відділ Юнацтва СУМА (ЮСУМА), який відбуває свої щотижневі двогодинні виховні сходи. Окремо відбувають свої сходи і проби мистецькі групи ЮСУМА, а саме: Танковий Ансамбль „Одеса” під керівництвом П. Луцишина, Співочий Ансамбль Юначок „Черемшина” під керівництвом Василя Жмура та Мандолінова Оркестра під проводом Василя Жмура та Євстахія Машталіра.

Всі ці мистецькі групи вже протягом 22 років заповнюють програми імпрез ОУВФ та місцевих церковних і громадських організацій, як теж виступають на телевізійних програмах та на міжнародних фестивалях.

На виховних сходинах юнацтво підготовляється до програмових промоційних іспитів, — молодше на „Отрока”, „Вістового” і „Звіду-

на”, а старше на „Воїна” і „Дружинника”. В літніх місяцях більшість юнацтва відбуває виховно-відпочинкові та вишкільні табори на СУМ-івських літніх оселях, чи то в Еленвілі, чи в „Холодному Яру” біля Рочестеру.

Теперішній стан членства в Осередку такий: Сеньйорів 22, Дружинників — 15, Дружинниць — 16, Юнаків — 30, Юначок — 32 — разом 115.

Багато членів ЮСУМА покінчили високі школи і тепер є далі активними членами СУМА, а деякі теж інших громадських організацій.

Теперішню Управу Осередку очолює Петро Луцишин. Булавним Відділу ЮСУМА є Богдан Шоробура, булавним Дружинників — Зіновій Карпишин, а головним виховником є Павло Ткач.

При Осередку є теж Батьківський Комітет, що його тепер очолює Тимко Шоробура.

Осередок не має власної домівки, але користується вигідним приміщенням в Українському Народному Домі. (н. т.)

Юнацтво Осередку СУМА ім. Базару в 1957 р. Сидять виховники — зліва: П. Башуцький, В. Жмур, д-р Є. Єржківська, П. Ткач, С. Фраціян, К. Микитин.

Управа Осередку СУМА ім. Базару в 1977 р. Сидять зліва: Гр. Динька — заст. голови, З. Карпишин — булавний дружинників, П. Луцишин — голова, П. Ткач — гол. виховник, Г. Перла — писар, Б. Шоробура — булавний Відділу, М. Луцак — булавний писар. Стоять зліва: Члени Булави — Х. Кохан, П. Луцишин — спорт. реф., С. Тимків, Г. Луцишин, Н. Шевчук, М. Шоробура, І. Годжак, С. Кохан.

Юнацтво Осередку СУМА ім. Базару в 1977 р.

Члени Осередку СУМА ім. Базару в Сиракузах, Н. Й. в 1950 р.

Роман Купчинський — Галактіон Чіпка
(1894-1976)

О Д А Д О П І С Н І

Пісне! Велична, рідна пісне!

*В Тобі є все: І древня наша слава,
Володимира хист, і мудрість
Ярослава,
І наших прабатьків ворогування
злісне.*

*І Богдана розвага,
І Богуна відвага.
І Дорошенка ум, і хитроці Мазепи.*

*І гомін гір,
І блиски зір,
І шум лісів, і розговори степену.*

*І матірня любов, і чар палкий
кохання.*

*За свободою жаль, і мрії про свободу.
І весь наш біль, всі наші сподівання.
Ти дзеркало душі Країни та Народу!*

*Устами матері у пісню колискову
Вливаєш Ти любов до племені,
до краю.*

*І донесе дитя Твою таємну мову,
І донесе вражіння незатерті
Аж до самої смерти.*

*Хочби забув хто мову та звичай,
Хочби навек припав чужою плісню,
Хочби вже душу й ум чужа земля
забрала,
Як вчує де Тебе, журливу пісню,
Скаже: — Матуся так співала!*

*Ти мов лицар стоїш все на сторожі
Твоїх дітей!*

*Ти вибранцям під ноги стелиш рожі!
Твій звук святий
Наказує хитким, мов заповіді Божі.*

*Твоїх таємних, рідних любих чарів
Не видержать серця й запеклих
яничарів.*

*В турецьких пивницях, у зимному
Сибірі*

*Потіхою була невольникам
страждущим.*

*Облегувала жаль, піддержувала
в вірі.*

*І муки їх за край нащадкам
Ти грядущим
Передала, щоб ті учились на примірі,
Як рідний край і як народ кохати,
Як задля них і жити й умирати.*

*Ти лицарям стала серце в грудях
На бій кривавий.*

*Ти їх вела крізь смерть, пожеар
і труди
До лаврів слави.*

*Розрадою була в годинах суму,
Підоймою — в часи зневіри та
розпуки,
Потім, щоб їх самих заклясти в думу,
А діла їхні в теорбана звуки.*

*Ти не дала наїзникові злому
Святих ідей.*

*Провідником була народові сліпому,
Як той Мойсей,
І довела до тих часів,
Аж він прозрів наново
І до історії віків
Своє докинув слово.*

Пісне! Велична, рідна пісне!

*Розправ свої високолетні крила
В великий день!*

Без Тебе серце в грудях трісне.

*З Тобою викрешемо з серця,
як з кресила,
Святий огонь.*

*І підемо, через побіду в полі,
Обмиті з крові й ран, на зустріч
Волі!*

Кам'янець, 1919.

ХОР „СУРМА” В СИРАКУЗАХ, Н. Й.

(З нагоди 20-річчя)

Протягом багатьох сторіч український народ плекав свою культуру, як матеріяльну так і духову. Під цим оглядом українська нація не тільки не залишається позаду інших народів світу, але займає одно із передових місць.

Українська земля густо вкрита взорами архітектури багатьох віків, міста України ще й тепер, по многократних військових руйнах, притягають око глядача — туриста із європейських та заокеанських країн, а столичні міста Київ і Львів пишуться славою найкращих міст у світі.

Саме тут, в Америці, при нагоді маніфестацій різних національних груп, маємо нагоду до порівняльної оцінки нашої багатонаціональної нації, що її наш народ виплекав протягом віків. Останніми роками мали ми можливість навіть тут — далеко від рідної землі — оглядати взори парадної нації знатних людей з часів нашої славної минувшини, а на різних наших імпрезах наша національна нація блищить каскадами кольорів і радує око кожного, хто її уперше бачить.

Наше прикладне й ужиткове народне мистецтво — одно з найбагатших у світі і воно без слів ідентифікує кожну українську хату, хоч би в найдальших закутках світу.

Рівночасно з розвитком матеріяльної культури росли теж духові надбання народу. Згадаймо тільки, що на полі літератури ми не уступаємо перед найкультурнішими націями світу, бо нас репрезентують такі велетні людського духа, як Шевченко, Франко і Леся Українка. Якщо ці славетні імена ще й досі не займають належного їм місця у світовій літературі, то тільки тому, що вони вийшли з надрів політично-поневоленого народу, дарма, що із світлими державницькими традиціями в минулому. Треба ж бо пам'ятати, що Франко був кандидатом на Нобелівську нагороду, але не одержав її тільки через спротив окупантів нашої батьківщини. Але ж бо і тепер, в умовах найжорстокішого гніту московсько-комуністичних окупантів, український народ видає із себе цілі плеяди творців цієї ділянки духової культури, які сміло дають вислів душі народу та стають в його обороні.

Але з-поміж усіх інших форм духової культури нашого народу ніщо інше не віддзеркалює так яскраво душі народу, як його народна пісня та наша музична культура взагалі, а хорове мистецтво зокрема.

**

Два наші корифеї духа — Шевченко і Франко — дали вірну і високу оцінку нашої пісні, коли перший у вірші „До Основ'яненка” із захопленням писав:

*„Наша дума, наша пісня
Не вмере, не загине...
От, де, люди, наша слава,
Слава України!” —*

а другий у прологу до „Мойсея” у словах:

*„Задармо в пісні твоїй леться туга
І сміх дзвінкий і жалоці кохання,
Надій і втіхи світляная смуга?” —* висловлював

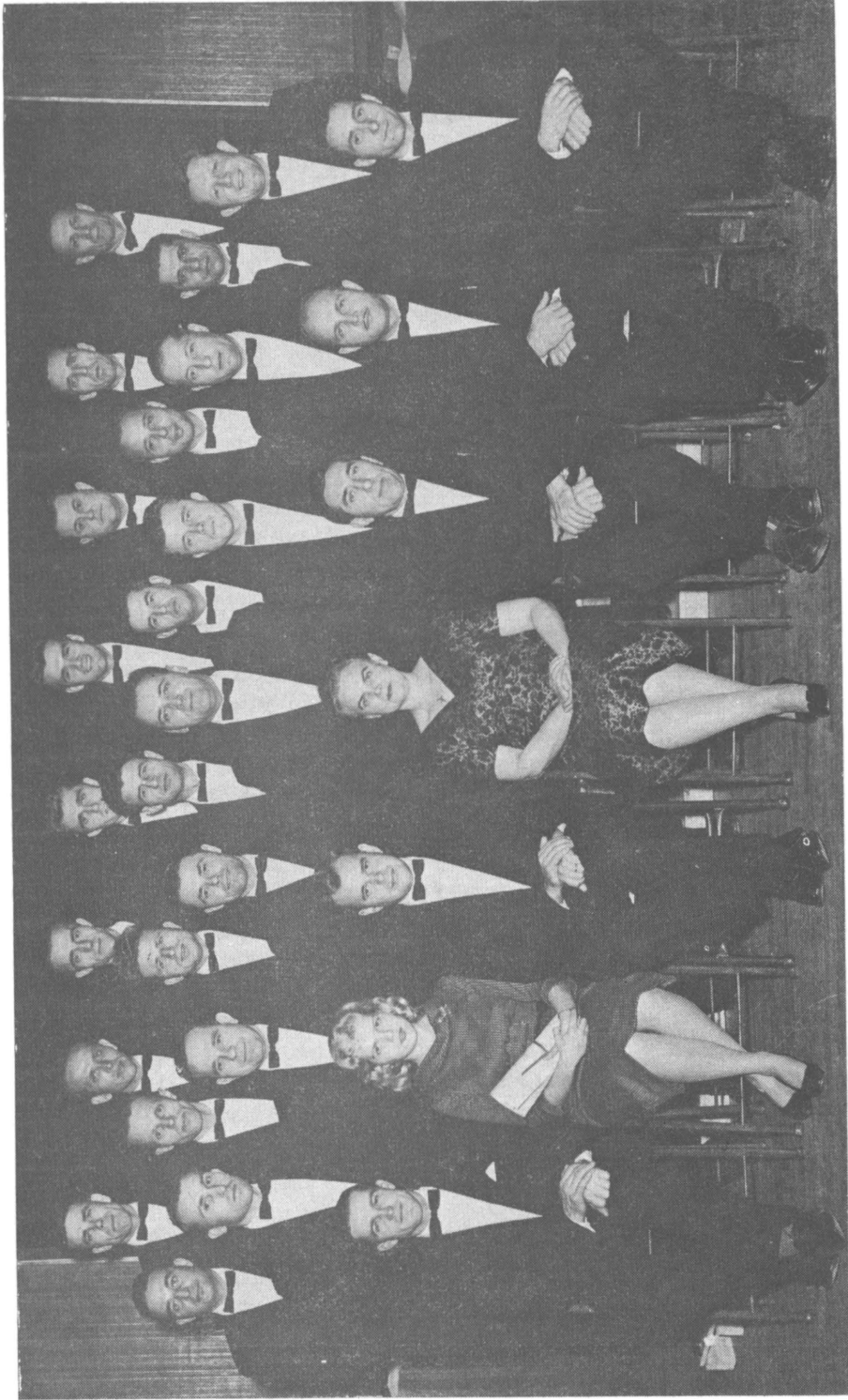
свою віру у кращу будучину свого народу.

У дослідях скарбів української пісенної творчості усі дослідники звернули увагу на багатство її форм; пісня бо — це невідлучна частина духового життя українців; вона його щира й вірна товаришка у щастю і горю, вона слідує за ним від раннього дитинства до пізньої старости, від колиски до домовини.

В передмові видавництва до збірника пісень „Ліра — Сурма”, перевиданого в Нью-Йорку із поправками й доповненнями 20 років тому, так оцінюється роль рідної пісні на чужині: „Вона — українська народна пісня — внесе багато духа України в хату українців на чужині, з не ї ж бо дійсно промовляє весь український нарід, виливаючи в словах і мелодіях пісень свої найбільші турботи, радісні переживання, ідеали, бойові кличі, завзяття, розуміння геройства... вона внесе в хату українця на чужині і спів українських солов'їв, запах українських левад, і шум надставкових дрімучих верб та придорожних струнких тополь... , і хлюпіт і рев Дніпра-Славути... і темінь української ночі, і усмішки українського місяця, і моргання українських зірок, і глибокий віддих кохаючої дівчини... , а понад усе — ці пісні ще раз передадуть закордонним українцям грізне мemento: стогін Матері-України”.

**

Хори в Україні завжди славились прекрасними голосами і майстерністю виконання нашої пісні, бо український народ з природи співучий і з нього вийшло на світові сцени немало співаків світової слави.

Чоловічий Хор „СУРМА” в Сиракузах із диригенткою проф. Галею Кокодинською (у першому ряді посередній), акомпаньюторкою Маріяною Бурак-Бойчук і головою Хору інж. Романом Шараном (поміж ними) в рр. 1958-60.

Пісня товаришила українській людині теж і в часах національної скрути. Коли по програній війні проти московсько-комуністичних імперіялістів замовкли гармати, а з ними занімів теж і західній світ, тисячі борців за українську державність мусіли покидати рідну землю і йти на велику повоєнну еміграцію. Так було при кінці I-шої світової війни та по наших програних Визвольних Змаганнях і так було в часі та по II. світовій війні.

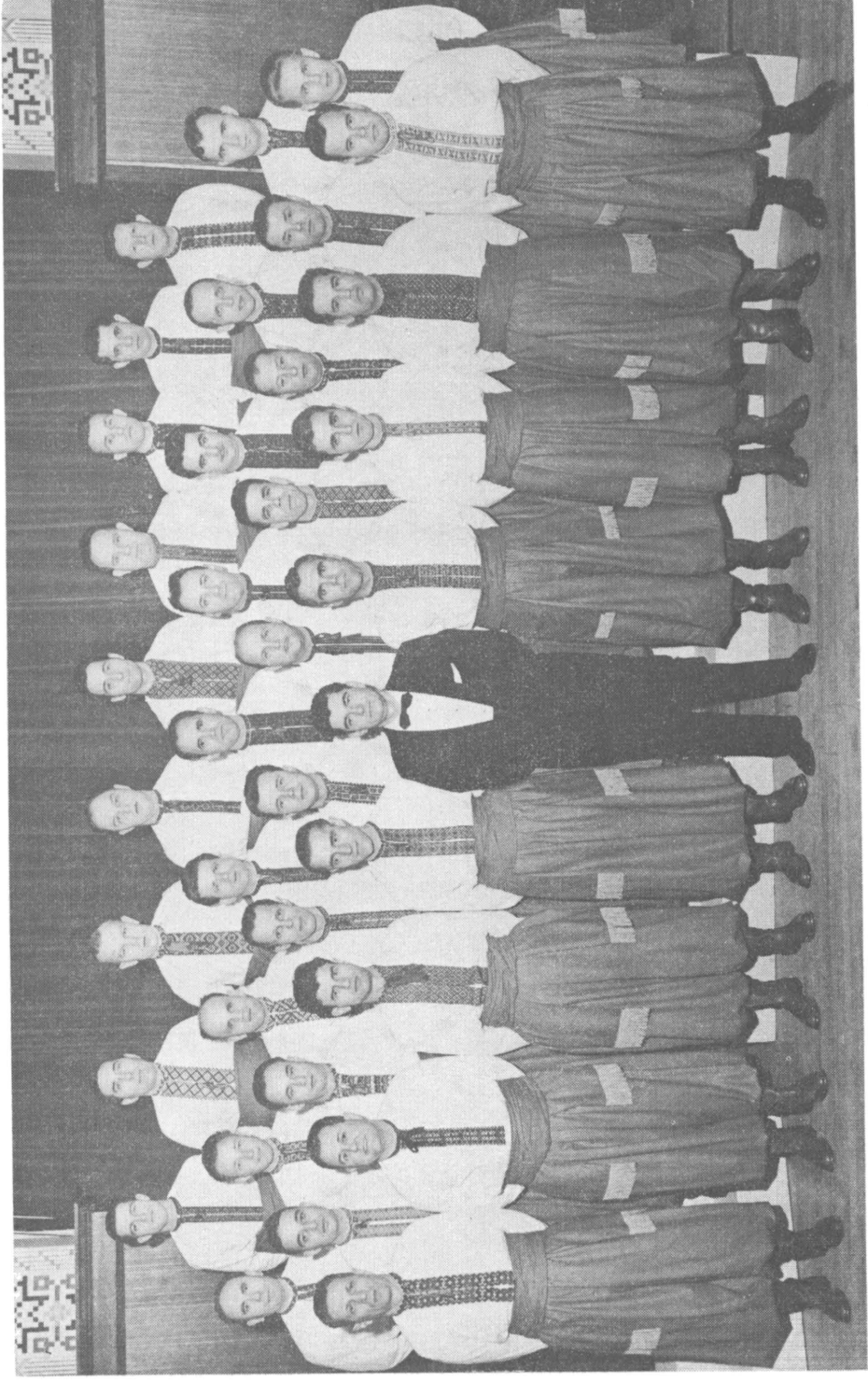
I тоді виемігрувала у широкий світ теж українська пісня. Славетна Українська Республіканська Капеля Олександра Кошиця не тільки гоїла рани програної війни серед багатолюдної української еміграції, але теж несла ім'я Страдниці-України, тієї мазепинської чайки-небоги, у широкий і далекий світ — у ті країни, де по Другій світовій війні велика хвиля української політичної еміграції знайшла собі прибіжище. Вже тоді світова преса писала: „Хто чув Українську Народну Капелю, той не може не полюбити українців усією душею.” (проф. Неєдлі). Між двома світовими війнами славу української пісні ніс вздовж і впоперек Європи славний хор Дмитра Котка.

А як тільки найновіша політична еміграція по довгому скитанні осіла у більших скупченнях по містах цієї та інших країн і відзискала рівновагу духа, як гриби по дощі почали виростати знамениті українські хори. Згадати б тільки найважливіші: чоловічий хор „Думка” в Нью-Йорку, Капеля Бандуристів ім. Шевченка в Детройті, хор „Кобзар” у Філядельфії, хор „Трембіта” в Детройті, „Прометей” в Торонті, „Дніпро” в Клівленді, „Прометей” у Філядельфії, „Трембіта” в Ньюарку, „Сурма” в Чикаго, „Капеля Бандуристок” у Детройті, хор „Бурлаки” в Боффало... і багато інших. А в цій черзі вже понад 20 років тому зайняв своє місце чоловічий хор „Сурма” в Сиракузах.

Усі ці і невичислені хори, крім заспокоєння духових потреб власної спільноти та крім ширення української пісенної культури серед чужинців, сповняють ще одне дуже важливе завдання для історії української культури: вони плакають і ширять серед молодого покоління такі пісні, що їх в Україні співати не вільно й що їх не знайдете ні на пластинках із України, ані у виданих там співаниках. Наші історичні пісні, а зокрема пісні з періоду Визвольних Змагань, сливе всі стрілецькі пісні, не говорячи вже про повстанські пісні УПА та інші патріотичні пісні, — зникли в поневоленій Україні з репертуарів тамошніх хорів і мають змогу жити і розвиватись тільки в еміграційних хорах.

**
*

Заснування Хору: Отож, силою вікових традицій, великого ентузіазму і любови до рідної пісні і, врешті, konieczности заспокоєння потреб культурного життя власної громади — з почину Юліяна Войтовича, Романа Шарана, Миколи Годжака, Василя Жмура та інших

Чоловічий Хор „СУРМА” в Сиракузах в рр. 1961-73. Диригент: Зенон Мягкий (у першому ряду посередині).

— в лютому 1956 року засновано Чоловічий Хор „Сурма” в Сиракузах, Н. Й.

Голови Управи Хору: Першу Управу очолив Юліян Войтович. В наступному році провід хору перебрав Роман Шаран і задержав його протягом 8 років у роках 1957-58 — 1966-67, за винятком рр. 1963-64, коли на однорічну зміну прийшов Степан Рекуляк. В дальшій черзі управи хору очолювали: Микола Годжак протягом чотирьох років у рр. 1967-68 — 1970-71, Євген Гусак двічі в рр. 1971-73 — 1973-74 і Василь Возняк двічі в рр. 1974-76 — 1976-77. Взавши до уваги, що Роман Шаран, Євген Гусак і Василь Жмур були головами хору в дворічних каденціях, то хор уже понад 21 рік виконує свою велику культурну роботу. Треба теж підкреслити, що Роман Шаран, який від самого початку і найдовше проводив хором, був організатором, заслуженим провідником і душею хору.

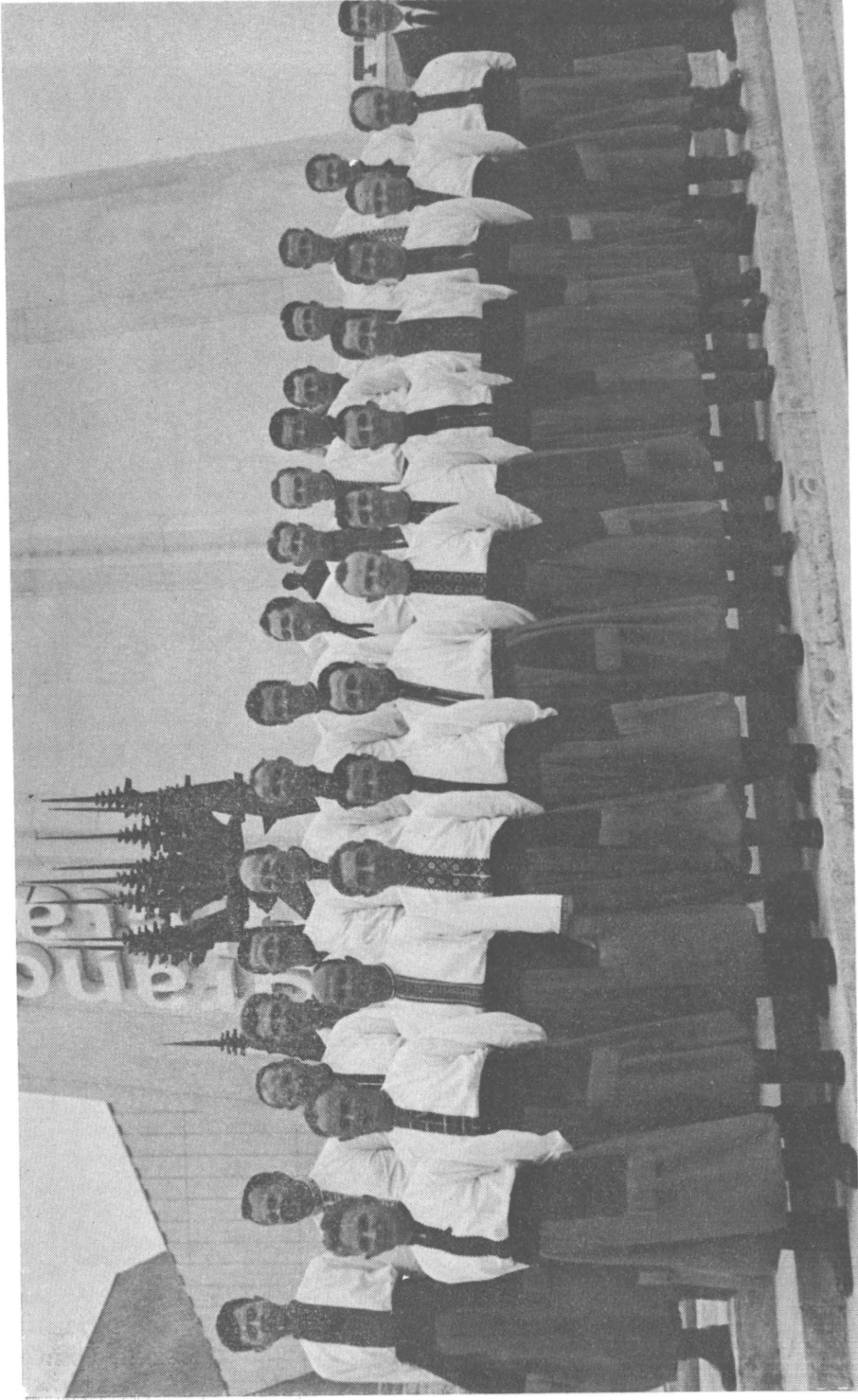
Членство Хору: Вже на засновуючих зборах вписалось до хору 26 членів, але скоро, бо вже в другому році існування, хор перейшов свою першу кризу, коли — на тлі розходження відносно участі хору у відзначенні роковин проголошення самостійності 30 червня 1941 — дев'ять хористів разом із диригентом виступили з хору. Але хор протягом двох років доповнив своє членство до 31 співака, а в 1970 р. дійшов до свого найвищого числа 45 хористів.

Треба підкреслити, що членами хору майже від самого початку є або були шість хористів із сусідньої, на 25 миль віддаленої, громади в Обурн, які завдяки своєму ентузіазмові до рідної пісні протягом довгих років поборюють труднощі віддалення і постійно беруть участь у пробах і виступах хору.

Теперішній склад хору в поазбучному порядку такий: 1) Василь Будзьяк, 2) Василь Возняк, 3) Іван Волошин, 4) Орест Грицик, 5) Євген Гусак, 6) Микола Годжак, 7) Григорій Динька, 8) Зіновій Євчук, 9) Лука Жабич, 10) Михайло Зарічний, 11) Михайло Когут, 12) Микола Королишин, 13) Михайло Косяк, 14) Володимир Куспісь, 15) Василь Лебідь, 16) Степан Луцак, 17) Петро Луцишин, 18) Василь Майовський, 19) Теодор Мельник, 20) Ілько Мигдаль, 21) Микола Прокуренко, 22) Ростислав Склонний, 23) Павло Ткач, 24) Тимотей Шоробура.

Більшість членів співає у хорі вже від самого початку, отже є у середньому і старшому віці. І в цьому хор наближається до чергової кризової ситуації, якщо не поповниться молодшими співаками.

Солістами в хорі були або ще далі є брати Микола і Володимир Годжаки, Іван Ємець, Осип Зачкевич, Михайло Опулицький і Павло Ткач у тенорах, а в басах Роман Шаран, Дмитро Лозинський, Григорій Динька та інші.

**Сиракузький Хор „СУРМА” по виступі на Міжнародній Виставі в Монтреалі 1967 р.
Крайній справа диригент Зенон Мягкий.**

З хору вибували співаки переважно у зв'язку зі зміною місця осідку і затруднення, а по причині смерті назавжди відійшли Микола Ковбаснюк, Ярослав Динька, Михайло Опулицький і Осип Зачкевич.

Всі хористи виступають у гарних національних строях, або однакових вечірніх костюмах (токсідах).

Не від речі буде згадати, що більшість співаків заробляє нелегкою фізичною працею, а проте всі вони карно і дисципліновано приходять на проби бодай раз, а деколи, перед виступами, й двічі в тиждень, даючи цим доказ своєї великої любови рідної пісні та хорового співу.

Диригенти хору: Диригентами хору були: інж. Осип Гапій протягом першого року існування хору, проф. Галя Кокодинська з Ютики протягом 3-ох років від 1958-1960, Зенон М'ягкий протягом 12 років від 1961-1973, Євген Крук від 1973-1976, а від тоді аж дотепер — Василь Жмур. Ці відносно часті зміни диригентів не сприяли гладкому і безперервному ростові хору. В періодах між цими змінами диригентів витворювались кризові труднощі для дальшого існування хору, але кожночасна управа хору переборювала їх, а Василь Жмур завжди вирятовував хор із кризи, переставляючись з ролі співака в ролю диригента, яку сповняє дотепер.

Треба підкреслити, що в часі диригентури проф. Кокодинської хористи виказали найбільше ентузіязму і самопосвяти для вдержання хору, бо треба було привозити диригентку з 50 миль віддаленої Ютики на всі проби і на всі виступи — і то за всякої погоди в усіх порах року. В тому часі ще не всі хористи були „змоторизовані” і тому, хто з хористів не мав власного авта, покривав кошти транспорту диригентки з власних фондів! Проф. Кокодинська цінила цю посвяту хористів і з неменшою власною посвятою давала хорові підстави до вирівняного, згармонізованого хорового співу та значно збільшила пісенний репертуар хору.

Ситуація поліпшилась щойно з приїздом із Боффала на постійне поселення до Сиракуз Зенона М'ягкого. З того часу ріст хору пішов скорими кроками вперед. Він — беззастережний ентузіяст хорового співу, а до того ще обдарований гарним барітоновим голосом — присвятив хорові майже весь свій вільний від заробіткової праці час, своїми виступами як соліст урізноманітнив програми концертів, а мавши змогу відбувати проби частіше як досі, далі збагатив теж і репертуар хору. Багато нотаток про хор „Сурма” з того часу та його диригента появилось у нашій пресі. В одній з таких нотаток у „Свободі” з 1962 року між ін. написано: „Диригент хору пан Зенон М'ягкий є ентузіястом хорового мистецтва і цей свій ентузіязм він впливає у серця своїх співаків. Спосіб його диригування пригадує нашого славного диригента Дмитра Котка. Він теж любить композиції чи обробки Котка і має їх чимало в репертуарі хору.”

Мішаний Хор „СУРМА в Сирачүзах у рр. 1973-76. У фронттовому ряді посередніні — дирригент Євген Крук.

Чергова зміна диригента в особі Євгена Крука принесла теж радикальну зміну в хорі „Сурма”. Пан Крук, заки став диригентом хору „Сурма”, провадив місцевий церковний мішаний хор при католицькій церкві св. Івана Хрестителя. Він, як приклонник хорового співу мішаним хором, з відходом пана М'якого злучив ці два хори і в цей спосіб чоловічий хор „Сурма” став мішаним хором та був таким за весь час диригентури п. Крука. Хор, очевидно, зміцнився голосово і чисельно і дійшов до поважного числа 75 хористів.

Виступи хору: За час своєї 20-річної діяльності хор мав понад 200 виступів, з яких, приблизно, 150 у своїй громаді, около 40 в наших довколишніх громадах, а саме: в Обурн, Бінгемтоні, Боффало, Вотервліт, Джансон-Ситі, Геркімер, Коговз, Рочестер і Ютика та около 20 виступів у мішаних середовищах, як на телебаченні з колядами, на імпрезах Тижня Поневолених Націй, на Фестивалі Національностей та в імпрезах інших національних груп. Враз з іншими хорами хор „Сурма” награв деякі пісні свого репертуару на пластинках. Із замітніших виступів перед міжнародною публікою треба згадати успішний виступ на Світовій Виставі в Монреалі в 1967 р.

Репертуар хору: Дотеперішній репертуар хору включає кругло 100 українських пісень і більших композицій усіх наших визначніших композиторів. Очевидно — репертуар зростав у напрямі більш складних музичних творів рівночасно із чисельним та голосовим ростом хору.

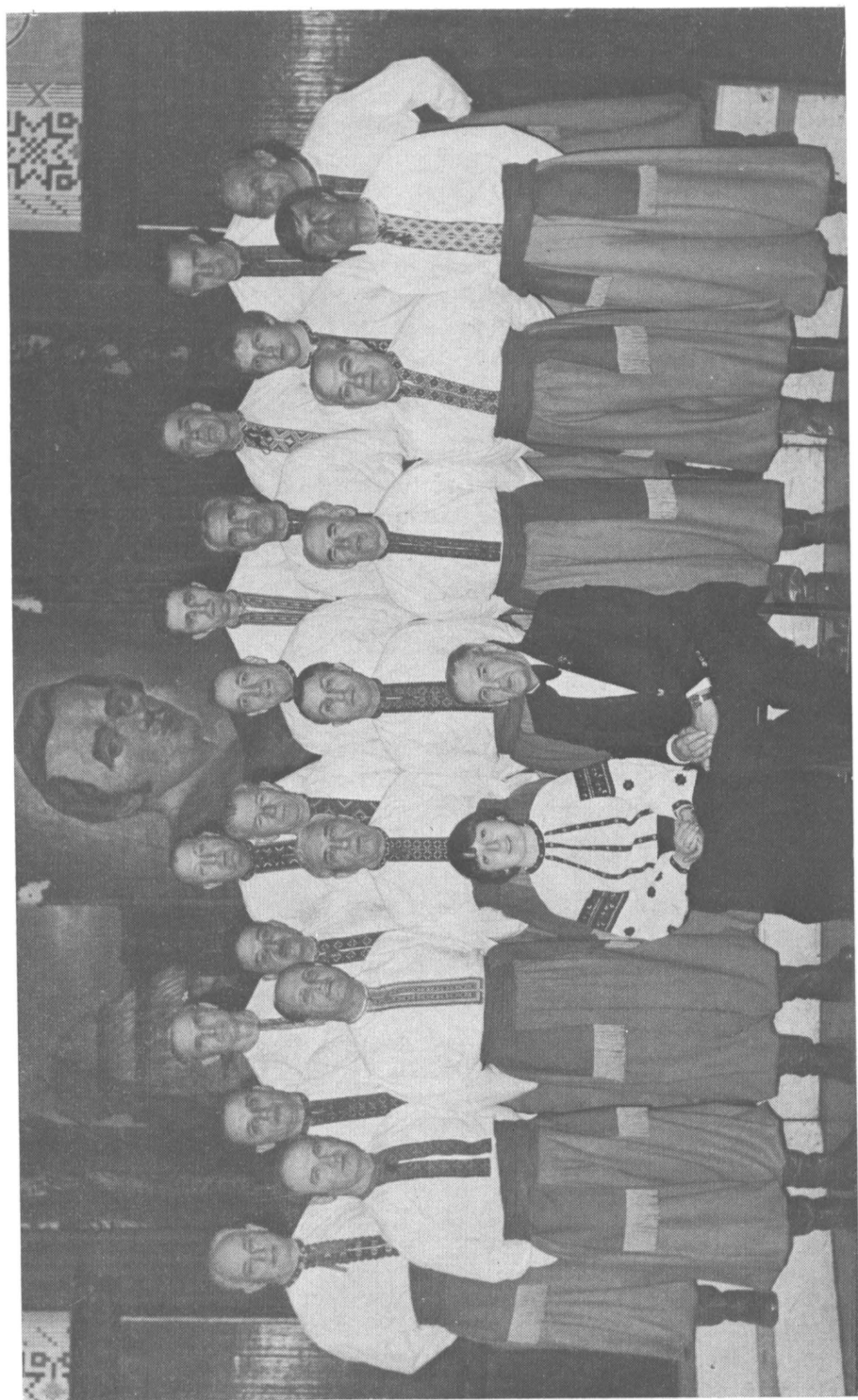
В репертуарі велику частину займає українська народна пісня, але належне місце займають теж патріотичні пісні з усіх часів нашої історичної минувшини, зокрема стрілецькі і повстанські пісні. Хор ефективно співає деякі гарні пісні композиторів сучасної України.

З поважніших творів хор успішно виконує „Косаря” Людкевича, „Прометей” Стеценка, „Огні горять” Воробкевича, „На вулиці скрипка грає” Кошиця та інші.

Хор збагатив свій репертуар теж творами чужих композиторів, як н.пр. „Хор жовнірів” із опери „Фавст” Гүно, „Олаф Тригвазон” Райсінгера, „Слава Героям” Сметани та інші.

Хор вивчив теж понад десять найпопулярніших наших колядок, кілька Богослужбених композицій та Панахиду.

Акомпаньатори хору і позиція хору в громаді: Хоч українська громада в місті доволі чисельна, склалось якось так, що тут немає ані виконавців, ані вчителів музики. Багато батьків мусить посилати своїх дітей до чужих учителів. В громаді досі не було постійного фортепіянового акомпаньатора до концертних виступів хору, а чи поодиноких співаків-солістів. Їх треба було запрошувати із сусідніх громад і це завдання сповняли мгр. З. Савицький, Христя Чорна і Маріяна Бурак-Бойчук або й сама диригентка проф. Кокодинська —

Чоловічий Хор „СУРМА” в Сиракузах по виступі на Шевченківському Концерті в 1978 р. Перед Хором сидять: акомпаньйорка Стефа Годжак і диригент Василь Жмур.

усі з Ютики. З місцевих молодих adeptів музики акомпанювали Марта Кузьма, Оксана Городецька, Стефанія Годжак і Марта Шаран, остання тепер завершена концертна піаністка.

Серед такої посухи на музичні сили, хор „Сурма” заповнив у громаді велику прогалину. Відколи хор почав співати, легше стало укладати програми всіх громадських імпрез, бо хор завжди був до диспозиції організаторів імпрез і — треба признати — без огляду на віроісповідні, а чи політично-партійні опрелілення, хоч більшість членів хору є рівночасно членами місцевого Відділу ООЧСУ.

І саме із цієї причини містимо у цій Пропам’ятній Книжці з нагоди 25-річчя місцевого Відділу ООЧСУ цю статтю про понад 20-річну діяльність хору „Сурма” в Сиракузах, як джерельну інформацію для майбутнього історика нашого поселення на цьому терені та як скромний громадський вислів вдячності за його вклад у культурне життя власної громади та за прославу українського імени серед американських співгромадян. Кожний бо співучасник збірного життя української громади в Сиракузах знає, що без хору „Сурма” культурне життя громади не стояло б на такому рівні, як воно стоїть тепер — саме завдяки 20-річній наполегливій праці хору „Сурма”.

„Легко і просто називати себе сином народу, важко і далеко не кожному випадає щастя бути достойним цього високого імени.

Легко і просто говорити про свою любов до України, важко і не кожному вдається справді любити її.”

(Василь Симоненко: Берез Чекань;
Друзі про Василя Симоненка)

ВІСІМНАДЦЯТЬ РОКІВ ВИНЯТКОВИХ УКРАЇНСЬКИХ РАДІОМОВЛЕНЬ

Громадський Комітет Українських Радіопередач у Сиракузах, Н. Й., який був створений із почину місцевого Відділу ООЧСУ та в якому велику частину праці виконували члени Відділів ООЧСУ і СУМА, проіснував повних 18 років — від січня 1953 до січня 1971.

З поселенням нової, повоєнної еміграції у цій країні, поруч найрізномірніших клітин організованого життя, поставали теж українські, переважно недільні, радіопередачі, зокрема у більших осередках поселення. Було їх багато і деякі ведуться від початків повоєнного поселення ще й тепер, отже довше, як радіопередача, про яку мова.

У чому ж заголовна винятковість наших радіомовлень? Вона передусім у тому, що ніхто із співпрацівників цих радіопередач протягом 18-літнього їх існування не заробив на них ніже одного цента, а навпаки, всі співробітники, від кожноразових провідників передач і авторів текстів починаючи, а на всіх технічних співробітниках кінчаючи, докладав із власної кишені — на те тільки, щоби служити власній громаді та поневоленій нашій Батьківщині.

Було немало труднощів і перешкод, були зміни у проводі, але кожноразова відносно невелика група ентузіястів цієї важливої громадської служби безкорисно і з чисто ідеалістичних мотивів виконувала цю нелегку роботу солідно і безперебійно протягом довгих років.

Винятковість цих радіомовлень була ще й у тому, що Комітет здобув собі довіря адміністрації радіовисильні і вона давала змогу провадити радіопередачі навіть тоді, коли замало було комерційних спонзорів на покриття коштів передач. Крім цього, була це радіовисильня (WHEN) великого засягу, до 150 миль у промірі, отже слухало наших радіомовлень багато сусідніх громад. Крім комерційних оголошень постійних спонзорів, в наших передачах зовсім не було особистих оголошень і тому була змога в рамках відносно короткого часу радіомовлень надавати довші і коротші тексти і коментарі про події в громаді та з українського життя взагалі, а часто теж коментарі на політичні теми, зокрема антикомуністичного змісту, часто у двох мовах, та давати добрий добір української музично-вокальної творчости.

У веденні цих радіомовлень за час 18 років брала участь принаймні сотня місцевих і позамісцевих громадян. У цій розповіді згадати б бодай найактивніших і найжертвенніших співробітників, бо немає в архіві докладних записів усіх осіб, а крім цього, це трудно зробити в одній, об'ємом обмеженій статті. Історію цих радіомовлень ілюструємо кількома зразками текстів цих передач.

Започаткування радіопередач

Заходами Ініціативного Комітету у складі Тадея Геціва, Марії Логазі, Володимира Мельничука, д-ра Івана Заваликута, Миколи Годжака та інших, переважно членів ООЧСУ, створено при кінці 1952 року Комітет Радіопередач, який зайнявся організаційною підготовкою і збіркою грошей серед нашого громадянства та домовився із Радіовисильнею про започаткування українських недільних радіомовлень за оплатою 85.50 дол. за годину. На українсько-мовного заповідача запрошено С. Сокура, а на англomовних Мирона Кузьму і Юліяна Копка.

Дня 4 січня 1953 року — перед українськими святами Різдва — у пополудневій годині від 2-3 пролунала на хвилі 620 перша у цій громаді українська радіопередача. Від того часу протягом 18 років на хвилях етеру безперебійно неслись у відносно широкий терен українські радіопередачі із м. Сиракуз аж до 936-тої передачі у січні 1971 року, коли їх змусила перервати заборона передач в українській мові. Найдовший час надавання тривав 1 годину і 15 хвилин, а найкоротший 30 хвилин — в різних порах недільного дня.

Протягом початкових кількох місяців передач кошти їх покривались тільки із збірок серед громадянства, які в рр. 1952-53 досягли суми 1.149.87 дол. В дальших роках кошти передач покривали спонзори за їхні комерційні оголошення. Оголошення громадських неприбуткових імпрез були безплатні.

Громадський Комітет Радіопередач

Уже по трьох місяцях передач виявилось, що безкорисна праця кількох людей початкового радіокомітету не могла на дальшу мету відповісти усім потребам наших радіомовлень. Тому переорганізація відносно вузького Радіокомітету на ширшу громадську базу, зумовлена ще резигнацією п. Сокура, відбулась на ширших сходах радіослухачів при кінці березня 1953 і тоді створено Громадський Комітет Українських Радіопередач, що його очолив Микола Годжак.

Комітет поділив працю на секції, а саме: українськомовну, англomовну, музичну, заповідачів, технічно-допоміжну та фінансову. Комітет репрезентував перед радіовисильнею за весь час радіомовлень Микола Годжак, а фінансову секцію провадив Володимир Мельничук. Провід в інших секціях змінювався залежно від потреби,

Провід Радіопередач

Українськомовну секцію очолювали: Марія Логаза в рр. 1953-59, д-р Михайло Логаза в рр. 1959-61, Іван Пиндус в рр. 1961-71 і Микола Павлів протягом кількох тижнів на іншій, приватній радіовисильні. В цій секції початково співпрацювали Омелян Граб, Михайло Середович, д-р Петро Ігнат, мгр. Михайло Рубич та інші.

Англомовну секцію очолювали: інж. Мирон Кузьма, Юліян Копко, Володимир Прибила мол., Василь Лукачик і Зенон М'який.

Музичну секцію вели: Мирон Яворський, інж. Осип Гапій, проф. Микола Єржківський, Ярослава Гудзяк та Іван Пиндус.

У секції заповідачів брало участь відносно велике число переважно молодих людей, що їх усіх годі тут вичислити, але належить підкреслити, що протягом деякого часу цю працю зорганізовано виконували члени Сиракузької Студентської Громади.

Заповідачами в українській мові найчастіше були пані й панове: Ніна Сокур, Людмила Геців, св. п. Володислава Шара-Хомищак, Марія Гузар, Ліда Величко, Дарка й Оксана Городецькі, Дора Салабан, Ніна і Ганя Возняки, Степанія Тишко, Ніна Трускало-Новохатько, Діди Бутенко, Ірина Граб, Люба Мазурик, Маруся Проскуренко, Фалина Войтович та її діти Ляля й Андрій, Оксана Кравс, Ліда Косяк, Марта Гапій, проф. Мотря Богатюк, Оксана Сенік, Михайло Назаренко та інші.

В англійській мові заповідали Юліян Копко, Володимир Прибила мол., Василь Лукачик, Ростислав Склонний, Юрій Семчишин, Олександр Жизневський, брати Орест і Мирослав Кравси, Іван Прибила, Анатоль Голоїд, Степанія Гүзеляк, Зенон Карпишин, Григорій Динька, Орест Грицик, Зенон М'який та інші.

У технічно-допоміжній секції працювали переважно члени ООЧСУ і СУМА. Їхнім обов'язком було перевозити заповідачів та матеріали радіомовлень і пластинки та дбати про транспорт, зокрема для тих, хто не мав власного засобу транспорту. Цю працю виконували вони — подібно, як усі інші співробітники — безкоштовно, самі покриваючи кошти пального для своїх авт та їдучи не раз у тяжких кліматичних умовах у часі зимових місяців.

Провідниками цієї секції були: Дмитро Ткач, Петро Башуцький, Михайло Микитин, Ілько Мигдаль, Василь Фенцор та доривочно багато інших.

Фінансову секцію протягом цілого часу радіомовлень, провадив, як уже згадано, Володимир Мельничук. Крім початкових кількох місяців, в яких кошти передач оплачувалось із збірок серед громадян, їх покривали комерційні оголошення постійних і короткочасних спонзорів. Постійними спонзорами за весь час передач були: Бензинова станція і направа авт Петра Кота та меблева фірма

Френкліна. Ця остання фірма цілий час передач оплачувала подвійний час оголошень, а крім того кілька разів власним коштом влаштувала танкові вечори радіослухачів для посилення бюджету радіопередач. Короткореченцевими спонзорами були: Український Народний Дім, Ювелірна крамниця Шеремети, Департаментова крамниця Френкліна та інші. Придбанням спонзорів займався передусім Микола Годжак, але теж інші члени Комітету. Тільки за прибуткові імпрези українські місцеві й позамісцеві організації вплачували низькі оплати за оголошення. По ліквідації радіопередач у касі залишилось ще 400 дол. готівки, які є у паях Кругольні місцевого Народного Дому.

Інвентар Громадського Комітету Радіопередач

Уже у 1953 році Комітет закупив 203 платівки української музики, а в 1969 році число платівок зросло до 512. Виключено з ужитку 128 пошкоджених платівок і залишилось ще 384 непошкоджених платівок до майбутнього користування. Крім платівок, інвентар складається з української машинки до писання марки „Андревуд”, українських енциклопедій в обох мовах, шафки на платівки, пригравача, двох дротяних стояків на платівки та течки для ношення платівок і програм передач.

Автори і тематика текстів

Для повноти історії тих виняткових українських радіомовлень треба згадати про найважливішу групу їхніх співробітників, а саме про їх творчу працю у підготовці двомовних текстів до відносно високого числа наданих передач. Це була найтрудніша частина праці, бо кожноразові провідники передач мусіли постаратись про актуальні тексти, або самі їх підготовляти, а деколи ще їх і читати в радіовисильні. Тексти мусіли бути прецизними, короткими есеями на найрізноморідніші теми, написані поправними літературними мовами, а українськомовні тексти на вимогу радіовисильні треба було ще додатково перекладати на англійську мову.

Найчастішими авторами текстів були згадані кожноразові провідники секцій для обох мов, а зокрема Марія і д-р Михайло Логази та Іван Пиндус, а дописувачами були: проф. Микола і д-р Євгенія Єржківські, Михайло Середович, мгр. Ілля Городецький, Володимира і о. Богдан Смики, проф. Ірина Крилова, ред. Юрій Таркович, проф. Григорій Яловий, проф. д-р Яків Гурський, проф. мгр. Мотря і проф. д-р Микола Богатюки, д-р Іван Заваликут, мгр-и Ірина і Михайло Рубичі, Іван Пігуляк, Єва Бішко, Микола Павлів та інші — в українській мові — та інж. Мирон Кузьма, Володимир Прибила мол., Юліян Копко, проф. д-р Іван Гвозда, інж. Мирон Сидорович, Зенон Мягкий та інші — в англійській мові.

Т е м а т и к а текстів віддзеркалювала ціле культурно-духове життя української громади м. Сиракузів. Всі важливіші події культурного порядку знаходили свій вислів у наших радіомовленнях. У днях важливіших громадських імпрез передачі були співзвучні з відповідними святкуваннями. Концерти в роковини Шевченка, Франка, Лесі Українки, Шашкевича, Федьковича, Стефаника, роковини Української Державности, Листопадового Зриву, Самостійности Закарпатської України, концертів Капелі Бандуристів та багато інших — були теж відзначені відповідними радіомовленнями у наших передачах. Зокрема Ювілейним Шевченківським святкуванням наша радіопрोगрама присвятила багато належної уваги і передала 15 текстів із Шевченківською тематикою в обох мовах. Англomовні тексти займались передусім проблемою загрози комунізму та подавали коментарі до таких подій, як вершинні конференції, відвідини Хрущова в ЗСА, політика непередрішення та проблеми поневолених Москвою народів, очевидно, у першу чергу України.

Всі тексти є збережені в кількох грубих течках архіву і вони знаменито віддзеркалюють не тільки працю Громадського Комітету Радіопередач, але теж в значній мірі історію українського поселення у цій громаді — принаймні за останнє чвертьсторіччя.

Читач знайде кілька прикладів тих текстів на чергових сторінках цієї Пропам'ятної Книжки.

М. Л.

ВОСКРЕСНИЙ ПРИВІТ (Радіопередача 5 квітня 1953)

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Скільки радості у цих словах! У людській мові немає більше таких двох слів, що висказували б таку велику і таку радісну вістку. Скільки соток літ минуло від того часу, коли Божий Ангел висказав уперше ці слова! Скільки уст говорило їх від того часу, скільки разів ми самі сказали ці слова, а проте, за кожним разом, наче якась дрож переходить через людину, коли вперше після Великого Посту почує слова: „Христос Воскрес"! У цих бо словах дзвенить перемога всього, що гарне і добре, над усім, що зле і безбожне.

І коли християнський світ співає пісню Воскресіння, наші думки з гомоном воскресної пісні линуць у наше минуле.

На досвітне голубе українське небо сходить весняне сонце, роз'яснює темряву ночі. Грають дзвони — співають гімн перемоги Правди над Неправдою: „Христос Воскрес" — несеться Подільськими степами, „Христос Воскрес" — відповідають зелені Карпати.

Серед села — наша церковця, біля неї майдан. Біля церкви святять паску. Розгойдалися на дзвіниці дзвони і радісну вістку голосять, що нині празник усіх празників, що на правду Христос воскрес!

А край села, в тіні старих лип, дримають похилені хрести на могилах. У них наші предки спочивають. Батьки, діди, прадіди! Чи чуєте? Христос Воскрес!

Боляче, невимовно боляче думати про те, що в дні радості, у дні Христового Воскресіння у Рідному Краю затихли воскресні дзвони... Під нелюдяним гнітом замовкли не тільки дзвони, але й уста людей! Бо де народ ограблений із усього, понівечений, закутий у кайдани, там немає ні радості, ні сміху, немає співів гагілок...

Дарма що на чужині, ми тут світло і свobodно зустрічаємо Празник Перемоги. Дзвонили дзвони і ми святити паски. У нас тут воля!

Та ми певні того, що й в Україні — одні ще в своїх хатах, інші по келіях тюрем, а чи в казармах концлагерів, треті зі зброєю в руках у нетрях гір і в лісах — тихо, але достойно вітають Воскреслого Христа!

Усіх нас українців, де б ми тепер не проживали, еднає віра в перемогу Добра над Злом, Життя над Смертю. А всіх нас, тих, що в неволі і тих, що на волі, еднає надія, що прийде Світлий і Великий День Визволення — Великдень Української Землі!

Крізь далекі простори, океани і гори, шлемо наші думки у Рідний Край і кличемо всім, що терплять неволю червоного ката, наше переможне: ХРИСТОС ВОСКРЕС!

о. Б. С.

Р І З Д В Я Н И Й П Р И В І Т

(Радіопередача дня 3 січня 1954)

Дорогі брати і сестри, українці й українки!

І цьогорічне свято Христового Різдва приходитьсь нам зустрічати в розсіянні по чужих краях...

Велика туга і безмежний біль огортає нас у черговий Свят-вечір за Рідним Краєм, за нашими рідними і знайомими, за приятелями, що їх між нами немає. Наші мрії про скорий поворот до вільної Батьківщини ще не здійснилися, бо Милосердний Господь ще більше хоче досвідчити нашу віру в Його Провидіння та нашу надію на Його милосердя.

Хоч на чужині, але спокійно і свobodно засядемо до Святої Вечері. Але як інакше є у цю пору на нашій Рідній Україні! Лютий ворог, що загарбав нашу землю, напосівся на душу нашого народу і намагається убити саму віру у Христа Спасителя. У днях врочистих свят там наш нарід, замість до храмів Божих, мусить під нагаями комуністичних погоничів іти на рабську непосильну працю. Злидні і нуджа, недоля і горе закорінились скрізь на нашій Рідній Землі...

Але нарід наш сильний духом! Він і в найтяжчих умовинах не заломлюється і не попадає у зневіру. Маючи непохитну віру в Христа, до Нього він звертається у своїх бідах і стражданнях та в Його заповідях знаходить втіху та оправдання самих страждань.

І саме тепер — у часи тяжких страждань нашого народу на Рідних Землях і наших труднощів у чужих краях — як особливо близьким є нам Христос-Богочоловік і як особливо святе Його Народження в убогому вертепі, що від нього почалась велика жертва Спасителя за грішне людство!

В навечеря Христового Різдва, овіяного чарівними побожними звичаями нашого Боголюбивого Народу, відчуймо особливу близькість один до одного та сильніше переживймо тугу за Рідним Краєм. Бо скільки-то стогону людських і рідних душ, що караються на засланнях, у концтаборах, у тюрмах і темницях, а теж і наших на чужині, піднесеться у Свят-вечір до Новонародженого Ісуса...

Бо серед тієї мряки, що зависла над світом, єдина Христова Церква може нам дати духову силу і тепло для наших душ. Вона єдина додасть нашому народові на Рідних Землях сили і мужности перетривати тяжке лихоліття, а нас розсіяних по цілому світі збереже від винародовлення та єднатиме нас усіх воедино.

То ж об'єднаймося, Дорогі Браття і Сестри, коло Вифлеємського Божого Дитяти та у спільних молитвах просім Його, щоб Він післав

ласку терпіння нашому Народові та кріпив його віру у скорий прихід довгоочікуваного дня Визволення.

Помолімся і за тих наших братів і сестер, що тепер десь у засніжених ярах і лісах зі зброєю у руках несуть тяжкий, але високий хрест борні за Віру Христову, за Правду, за Волю і Честь України.

Помолімся і за нас самих, щоб Христос допоміг нам бути гідними тих, що залишилися на Рідних Землях, щоб нашим трудом і жертвенністю допомогли нашому народові в його священній боротьбі за Правду і Волю — Амінь.

ХРИСТОС РОДИВСЯ — СЛАВМО ЙОГО!

о. Б. С.

ПРИВІТ ЛЬВОВУ — МІСТОВІ ПЕРШОГО ЛИСТОПАДА (Радіопередача дня 23 жовтня 1960)

Вже тільки один тиждень ділить нас від традиційних святкувань Листопадового Зриву 1918 року, що ним галицька вітка українського народу по довгих віках неволі збройно виявила свою снагу до волі та рівночасно свою єдність із братами з-над Дніпра, які скинули зі себе московське ярмо неволі.

В часі тих святкувань усі українці, які перебувають поза засягом тепер уже одного окупанта всіх українських земель — червоної Москви, розкинені по всьому вільному світі, святочно відзначатимуть цю історичну дату й в своїх думках полинуть до місця тих історичних подій, що їх наслідком було створення Західньо-Української Народної Республіки.

Цим місцем був Львів — столичне княже місто галицької землі короля Данила — його основника.

І коли ми сьогодні линемо думками до так тепер далекого, а проте так нам завжди близького, рідного Львова, то передусім хочемо повними грудьми свобідних українських людей, дарма, що поза межами рідних земель, і в противагу нашим сусідам, що все ще просягають свої загарбницькі руки по нього, — голосно і самопевно сказати наш привіт:

Вітай нам, дорогий, незабутній, рідний наш український Львове!

Ти наш, бо заснував Тебе наш володар могутньої Галицько-Волинської Держави, король Данило, на честь і вічну пам'ять сина свого Льва. Він побудував Тебе під українським небом на відвічно українській землі та серед моря українського населення, яке в довговіковій боротьбі завжди обороняло Твоє українське лице. Це сталось понад 700 років тому і Ти залишився через ціле сторіччя на всю тодішню Європу славним Льва-городом. В довгих віках Твоєї історії Ти не всилі був зберегти свого первісного українського вигляду, коли ще бані десятох українських княжих церков піднімались до українського неба побіч тільки двох інших. Кожночасно Твої займанці надавали чуже Тобі ім'я — Львүф, Лемберг, Львов —, щоби в цей спосіб прикрити Твоє правдиве походження. Росли Твої нові будівлі, нові — чужі нам храми, нові вулиці із чужими назвами і Тобі треба було вести завзяту боротьбу за кожний клаптик українського посідання в українському місті. Ворог Твій так дуже хотів надати Тобі своє тавро, так дуже хотів витиснути із Тебе зверхні признаки Твого українського роду. І це йому — нажаль — на протязі семистолітнього Твого віку у великій мірі вдалось... Але не вдалось йому забрати Тобі Твоєї власної української душі! На сторожі Твоєї української

душі стоять гордо ще й тепер українська княжа гора та достойний храм Святого Юра, як теж численні українські церкви і будівлі.

Але, українство Твоє засвідчують передусім довгі плеяди визначних і великих людей українського духа і української культури на всіх відтинках її проявів: архітектури, малярства, літератури, музики, театрального мистецтва — і під цим оглядом Ти уступав першенство хіба ще тільки одному містові в Україні — матері городів наших — Києву. Але з ним Ти „у всім одностайно, вірно і невідступно” дотримував єдності. Ти був не тільки галицьким, але теж загально-українським Піємонт, особливо у тих трудних для української нації часах, коли найгірший ворог відбирав Києву його могутню зброю — українське слово. Ти післав у світ першу українську дурковану книжку, Ти дав українській нації устами Маркіяна Шашкевича „Русалку Дністровую”, Ти післав у світ неперевершеного „Мойсея” — невмирущого каменяра української нації Івана Франка, і Ти дав місце для вічного спокою прахам цих великих людей українського Духа, що лежать побіч себе на одному із Твоїх цвинтарищ.

Ти жив далі повнотою українського життя і тоді, коли здавалось, що воно вмерло, або втікло з Твоїх мурів. Але були в історії Твоїх віків такі світлі моменти, коли Ти і зовнішньо ставав вповні українським містом, проте, що Твої „вулиці були польські, а камені жидівські”. Це було тоді, коли до Тебе в гості приходили українські села, що серед них і через них Ти ріс і розвивався. І коли вони маніфестували Твоє і своє українство, тоді Ти радів і яснів та пригадував собі свою давню княжу славу.

Але був один такий день, коли Ти волею своєї української душі постановив стрясти із себе чужий хлам, що Тобі його віками накидували вороги. Цим Великим Днем був день Першого Листопада 1918 року, коли Ти пригадав собі славу часів славного боярина нашого Дмитра Детька та великого Гетьмана Богдана, і на сторожі чести і роду свого поставив українську зброю.

Не було сили встоятись Тобі у нерівному бою. Густі могили на другому Твоєму цвинтарищі залишились свідками Твоєї української душі.

Сьогодні Ти, Дорогий Львове, таки є столицею Західньої України. Навіть Твій найбільший ворог був змушений признати Тобі належне місце. Але Твій віковий займанець ще й сьогодні простягає руку по Тебе, дарма, що здороводумаючий західний світ устами такої мірки дипломата, як бувший прем'єр-міністрів Англії Іден теж признав Тобі те належне Тобі місце, кажучи: „Львів і Галичина — це не російська чи польська, але передусім українська проблема!” Ціла трагедія Твоєї ситуації тепер, Дорогий Львове, в тому, що Ти ділиш однакову долю не тільки із столицею України — Києвом, але теж і столицями багатьох інших держав середньої Європи, а між ними і столиці Твого вікового займанця — Варшави.

Вітаючи Тебе, рідний наш Львово, напередодні великого Твого і нашого Свята — Першого Листопада, шлемо Тобі наші побажання перетривати ще й те лихоліття, що його Ти переживаєш тепер, — напевно під останнім уже займанцем! Хай Покров Богоматері і Святий Юрій Переможець збережуть для нас і грядучих поколінь Твою українську душу, бо наш Ти з діда-прадіда! Бо в Тобі наше світле минуле і українська світла будучина.

Вітай нам, Дорогий Львово!

М. Л.

С В Я Т О Г Е Р О Ї В (Радіопередача дня 21 травня 1961)

В тиждень по Святі Матері українська спільнота у вільному світі відзначає героїв української визвольної боротьби.

Неприпадково ці два свята так близько побіч себе і обходимо їх у травні, найкращому місяці року. Все бо найкраще і найдорожче для поодинокі людини і для членів національної спільноти заключається саме в тих двох святах. Як поодинока людина завдячує життя своїй матері, так нація завдячує своє становище серед народів світу і свою державну самобутність великим своїм провідникам, а зокрема героям збройної, визвольної боротьби. Так завжди було протягом історії усіх народів світу. Тільки ті народи здобули собі світлу назву нації, які зуміли заповнити сторінки своєї історії безсмертними іменами своїх героїв.

Три найбільші світочі української духової культури вчили свій народ цієї істини. Батько українського народу Тарас Шевченко закликав: „Борітеся, поборете! Вам Бог помагає; За вас сила, за вас воля і правда святая!” Великий учитель і філософ Іван Франко твердив, що „Лиш боротись — значить жить”, а з нагоди великих роковин українського національного відродження повчав: „Лиш воюй, а не тоскуй! Лиш борися, не мирися! Радше впадь, а сил не трать! Гордо стій і не корися, хоч пропадь, але не зрадь!” А Леся Українка навчала: „Хто визволиться сам, той вільний буде, хто визволить кого, в неволю візьме!” Саме на цих науках наших найкращих духових провідників творилась історія української визвольної боротьби і кристалізувалась українська нація.

Дві великі Світові війни зрушили з основ цілий світ і тоді кожна нація вписувала своїх героїв на листки своєї історії. Багато імен героїв визвольної боротьби на пожовклих листках української історії, а ще більше їх на її свіжих сторінках!

Українська нація не мала ані щастя, ані змоги закріпити свою національно-державну незалежність, проте, вона доповнила свій Національний Пантеон безчисленними іменами героїв. І навіть тоді, коли воєнні фронти перестали існувати і настав ніби мир на землі для багатьох народів, український нарід все ще далі складав жертви в боротьбі за визволення Батьківщини. І тепер, коли світ „благоденствує” у т. зв. „мирній коекзистенції” (під цю пору у т. зв. „детанті” — прим. ред.) і мириться із загально визнаним злом, там, на Рідних Землях України, далі йде боротьба за права нації і далі збагачується історія нашого народу іменами героїв.

Теж неприпадково саме в місяці травні обходимо це величне національне Свято Героїв. Саме у цьому місяці записала новітня українська історія двох наймаркантніших героїв нашої визвольної боротьби — Симона Петлюру та Євгена Коновальця. Оба вони є символами змагу України за державну незалежність і оба загинули від скритовбивчої руки Москви на велелюдних вулицях західньо-європейських міст.

У травні-місяці українська зброя записала героїчний бій Українських Січових Стрільців на Маківці. В цьому ж місяці закінчив своє життя герой української духової культури — безсмертний Іван Франко і в травні прийняла українська земля тлінні останки найбільшого свого Сина і Батька нашого національного відродження — Тараса Шевченка.

Але в цьому місяці згадуємо не тільки їх, бо ж історія України повна імен героїв, що з любови до Батьківщини віддали своє життя. Згадаймо героїв Базару і Крутів та славні імена Біласа і Данилишина, Ольги Басараб, Олени Теліги, Грицька Чупринки, Віри Бабенко, 500 Героїнь із Кінгіру, героїв Воркути та інших жертв московсько-комуністичного терору, безсмертне ім'я Командира УПА генерала Тараса Чупринки та героїв Його легендарної армії, Лева Ребета і Провідника ОУН — Степана Бандери.

Разом із ними вшановуємо всіх тих безчисленних безіменних героїв, що свідомо і безстрашно ішли на смерть, щоб оживити безсмертну Ідею української Самостійности і Державности.

Боротьба за українську Волю і Державу ще незакінчена. Ще не можемо ставити своїм героям тривалих пам'ятників на рідній землі. Можемо одначе утривалити пам'ять про них у наших серцях і передавати їхні геройські імена і діла з роду в рід та на них виховувати молоде покоління, яке було би здібне здійснити ті ідеали, за які вони віддали своє життя.

ХАЙ ВІЧНА БУДЕ СЛАВА ГЕРОЯМ!

М. Л.

45-РІЧЧЯ СМЕРТИ ІВАНА ФРАНКА
У 100-РІЧЧЯ СМЕРТИ ТАРАСА Г. ШЕВЧЕНКА
(Радіопередача дня 28 травня 1961)

„Все, що мав у житті, він віддав
Для одної ідеї,
І горів, і яснів, і страждав,
І грудився для неї...”

(Іван Франко: „Мойсей” — ч. II, стр. 3)

Цими поетичними словами автора поеми „Мойсей” відзначаємо сьогодні 45-річчя смерті найбільшого, поруч Шевченка, представника української духової культури — „Мойсея” української нації — Івана Франка.

Цю історичну дату, 28 травня 1916-ого року, відзначаємо в Ювілейному Шевченківському Році, коли ціла українська нація спрямовує свою увагу до найбільшої людини протягом цілої української історії — до Тараса Шевченка.

Але в цьому одному дні наша увага належить другому по Шевченкові Велитневі Українського Духа, Іванові Франкові.

Симон Петлюра назвав Франка „поетом національної чести” та „гідним із гідних, що заслуговує на вічну пошану української нації”. Шевченка і Франка уважав цей великий патріот і герой наших новітніх Визвольних Змагань „світочами на всі часи нашого буття”. Цим двом Велитням Духа завдячує українська нація все, чим вона є, і чим вона сьогодні живе та житиме завтра...”

Годі розказати про значення Франка для української нації у короткій доповіді, яка є можлива в рамках нашої радіопередачі. Можемо тільки сказати, що не було ділянки української культури, в якій Він не залишив би для грядучих поколінь спадщини непромінаючих вартостей.

Від 70-их років минулого сторіччя, протягом 40 років, його різногранна діяльність позначилась „Його Духа печаттю” у літературі, в громадсько-суспільному і політичному та взагалі в цілому житті України. Його ім'я лунало по всій Україні та, поруч із Шевченком, стало символом новітнього українства. За тих 40 років Франко написав приблизно п'ять тисяч творів! Крім рідної — він писав і чужими мовами: німецькою, французькою, чеською, болгарською, польською та російською. Своїми творами він підтягнув українську літературу до європейського рівня і здобув для неї належне місце серед літератур великих народів.

Мабуть ніхто з українських письменників нової доби не мав такої широкої освіти, як Іван Франко. Понад усе він цінив науку. Че-

рез знання і невсипущу творчу працю він промощував шлях до наміченої своєї мети і мети свого народу. Про науку він писав:

„Хоч людськість блудить часто манівцями,
Вона (наука) — спокійний, щирий провідник,
Шукає виходу з стежок блудних.
Хоч в горі й тьмі розпучними словами
Кленуть її людиці, вона проклять не чує,
І для добра їх раз-у-раз працює.”

Саме з нагоди сторіччя смерти Шевченка слід пригадати, що Франко був найвизначнішим на Україні Шевченкознавцем. З-під його пера вийшло 50 наукових праць про Шевченка. Такі перлини Шевченкової поезії, як „Гайдамаки”, „Сон”, „Кавказ”, „Марія”, „Наймичка”, „Перебендя”, „Тополя” і багато інших знайшли у Франка глибокого знавця Шевченкової музи. Він казав, що від читання творів Шевченка „серце одпочиває, душа якось ширшає і сльози на очі набігають”. Він уважав „Кобзар” епохальною книгою у громадському і політичному житті українського народу, а про „Кобзар” з 1840-го року він писав: „Ця маленька книжечка відразу відкрила немов новий світ поезії, вибухла немов джерело чистої, холодної води, заясніла невідомою досі в українському письменстві ясністю і поетичною грацією вислову”. Сам Франко зредагував перше наукове двотомове видання „Кобзаря” в 1908 році, очистивши його вже тоді від усяких пошкоджень зубом часу.

Як високо цинив Великий Франко найгеніяльнішого поета України, хай посвідчить голосний акорд його слів на пошану Шевченка: „Він був селянський син і став князем у царстві Духа. Він був кріпак і став великою силою у громаді людських культур. Він терпів десять літ від російської воєнщини, а зробив більше для свободи, ніж десять побідних армій. Доля переслідувала його ціле життя, але не покрила іржою золота його душі, не обернула його любови до людства в ненависть, ані його віри в розпукі. Доля не щадила йому страждань, але не стримала його радості, що біла здоровим джерелом життя. Та найкращий, найцінніший дар доля дала йому аж по смерті — невмірущу славу і вічно нову насолоду, яку дають його твори мільйонам людських сердець”.

Франко, як ніхто в його добу, доложив усіх зусиль, щоби пламенне Слово Батька Тараса та його безприкладна любов до Батьківщини пішла в широкі маси українського народу. Цю ціль досягнув Великий Каменяр українського поступу ще за свого життя своїми науковими працями про Шевченка.

У цьому дні наші думки линуць до його могили на Личаківському цвинтарі у Львові і еднаються із Духом Вічного Революціонера для підсилення нашої снаги в дальшій боротьбі за волю України.

(м. л.)

RECOVERED FROM BLINDNESS **(Radio-program on June 4, 1961)**

This headline reflects an article in the Ukrainian weekly "New Way" edited in Winnipeg, Canada. The unusual recovery pertains to the conversion of a communist dupe following his return from a visit of Ukraine — at present the Ukrainian Soviet Socialistic Republic. In this article the visitor describes how he became a victim of communist propaganda, and how and why his visit to his native country in 1960 opened his eyes and gave him back normal eyesight to see things in the Russian communist empire as they really are. We consider this a good public service to share his discoveries with our listeners.

He writes: "Some leaders of our Canadian labor organizations persistently taught us: "Be all propagandists! Work for our cause, defeat churches and priests, and fight nationalism. Wherever possible, look for sympathetic people and grasp into your hands even the cross and trident (Ukrainian national emblem), and under these signs penetrate the national organizations and secretly ruin everything and break their backbones!"

The writer sincerely admits that he listened to this propaganda, became a communist, and in 1960 went to see the "communist paradise on earth" in his native Ukraine.

This is what he had to report following his return: "I visited villages, towns and cities. I was in my own native village. I saw communist collective farms. Everything I saw immediately disappointed me to such a degree that I almost completely lost my mind. Everything that I believed with my whole heart to be true at once became a lie. I questioned myself how a person can fall into the nets of false propaganda? Our leaders persistently tried to convince us that the Soviet Ukraine has been flourishing in the fields of culture, science, schools, arts, theatres, industry, and that the spirit of our great Shevchenko has been alive among our people. But our leaders did not tell us that Moscow's policy has been: You may dance and sing as you wish, but for this you have to give us your wheat! Our leaders did not tell us that Moscow forcefully introduces Russian schools in the entire Ukraine. It is true that Ukrainian youth is being educated as engineers, doctors, teachers and other professionals, but of what benefit is this for Ukraine if Moscow sends this educated youth to distant areas of the Soviet empire and replaces it in Ukraine with Russian-educated young people? Consequently, it is no wonder that the Russian language is being heard everywhere in the Ukrainian towns and cities. However, it does not mean that all the Ukrainians became Moscovites, but it signifies that they are under terror and fear. I myself felt this fear during my entire visit there as I learned that to be a Ukra-

inian communist in Canada and in the Soviet Ukraine is not the same! In the Soviet Ukraine one has to be a Russian communist! The truth is that Moscow does not care whether you as a Ukrainian are a communist but continuously cares that you are not a conscious Ukrainian patriot. Moscow sends hundreds of thousands of Ukrainians to Siberian concentration camps not because they are not communists but because they are Ukrainians.”

The visitor and converted communist concludes his remarkable confession with these words: “I saw my own people as slaves who live under the Moscovite bayonet and scourge — the attributes of Russian — communist rule; I did not see in Ukraine any form of Ukrainian government. It does not exist there!”

We believe that this sincere confession of a converted communist is very instructive, especially now, in the era of Khrushchev’s “peaceful coexistence”, (and in the present era of “Detente” as well — Edit. note) in practice of cultural exchanges with the Soviet Union, of summit meetings and other methods of communist penetration of the free world.

Our conclusion: Beware of communist propaganda, and keep your eyes and your mind open and see Russian communism in its true light!

M. L.

(Editor’s note: This article was reprinted in “Spotlight” Vol. 7, No. 2. for July 1961, edited by American Legion, Post 41, Syracuse, N. Y., with the following editorial remark: “We reprint the following from the Ukrainian Radio-program on WHEN on June 4, 1961, in the hopes that many who have and still are falling for the false propaganda that all is milk and honey behind the Iron Curtain, will open their eyes before it is too late.”)

S U M M A R Y

This book, entitled *LIVE, UKRAINE*, is a commemorative volume of articles, published to mark the 25th anniversary of the Organization for the Defense of the Four Freedoms of Ukraine (ODFFU) and the 10th anniversary of the Women's Organization for the Defense of the Four Freedoms of Ukraine (WODFFU) in Syracuse, N.Y. These organizations, together with the Ukrainian Youth Organization of America (UYOA), are components of the Ukrainian Liberation Front, which holds as its highest ideal the freedom and sovereignty of the Ukrainian nation. On the cover, symbolically depicted by golden wheat-ears against an azure sky, you see the blue-and-gold Ukrainian national colors.

The book is prefaced by a poem by Valentyn Moroz — poet, writer, and the most prominent fighter for Ukrainian national freedom and human rights. It is entitled "I Believe":

*God speaks in thunder. And you, become a rock
And carve God's word in granite,
For only rock is not consumed by thunder,
And only it is blazoned with commandments.
Burn off the straw. Don't trust the evidence.
Great truths are writ by fire.
God speaks in thunder. His command eternal:
Foster strength, and grip the sword.*

The volume opens with anniversary greetings from His Beatitude the Patriarch of the Ukrainian Catholic Church Yosyf Cardinal Slipyi, the Head of the Organization of Ukrainian Nationalists the Hon. Yaroslav Stetsko, the National President of ODFFU Ihnat Bilynskyi, and the National President of WODFFU Mrs. Uliana Celevych.

The first article, "On the 30th Anniversary of ODFFU", summarizes the history of the Organization for the Defense of the Four Freedoms of Ukraine since its founding in Newark, N.J. in 1946 up until 1976. It lists the names of all the presidents of the organization, describes its cultural, political and publishing activities, and traces its growth to a total of 45 branches all over the United States.

The next article is dedicated to "The 25th Anniversary of the Syracuse Chapter of ODFFU". It tells about the founding of this Chapter — the

organization's 26th — in 1952, lists its presidents, its membership, and describes its diverse activities.

Broadly speaking, these consist of internal organizational affairs, participation in community affairs, and the dissemination of information about Ukraine and its quest for independence. As noted in this article, the members of the Syracuse Chapter have played a prominent role in the activities of the local Ukrainian National Home and Ukrainian Catholic Parish, have been active in the local male choir "Surma", and for 18 years conducted a weekly radio program. (The latter two are accorded separate chapters in this volume.)

In line with its goal of spreading knowledge about Ukraine and its fight for freedom and independence, the Syracuse Chapter of ODFFU has organized numerous demonstrations in defence of human rights for the persecuted and oppressed in Soviet Ukraine, and has protested against Russian communist imperialism and colonialism by sending petitions to local politicians, U.S. Congressmen and to the White House. Together with the other local organizations of the ULF the Chapter has contributed to an increased awareness of Ukrainian culture through numerous folk art exhibits and through participation in the annual Syracuse Festival of Nations. After 25 years of concerted effort, the Syracuse Chapter of ODFFU looks back with pride on its accomplishments, and strides into the future committed to continue its activity until the ultimate goal is attained: a Free and Independent Ukraine.

In the article entitled "On the 10th Anniversary of WODFFU" the National President of this women's organization, Mrs. Uliana Celevych, writes of the growth of WODFFU to a total of 28 Chapters throughout the United States during the 10 years since its founding in 1967, and describes its activities directed toward the liberation of Ukraine and in defense of Ukrainian freedom fighters, still suffering in Soviet prisons and concentration camps. In complimenting the Syracuse Chapter for its achievements, Mrs. Celevych concludes: "With trust in our invincible and freedom-loving Ukrainian people, and with a great feeling of national pride in belonging to this heroic people, let us look forward to a bright future for Ukraine and begin a new decade of concerted activity toward that goal."

From this general review of the work and growth of WODFFU we turn to "The history of the WODFFU Chapter in Syracuse" — one of the most active Chapters of this organization in the decade since its founding. The article names the full slate of the first and latest Executive Boards, lists the names of all the chairpersons of the chapter, and describes its organizational, civic, cultural and political activities.

The article pays special attention to Ukrainian embroideries. The members of the Syracuse Chapter of WODFFU invariably attend Ukrainian cultural events and festivities in finely embroidered dresses. The motivation force behind the Chapter's drive to increase knowledge and

appreciation of the art of Ukrainian embroidery is Mrs. Maria Karpyshyn, herself an expert embroiderer and collector of this art. Mrs. Karpyshyn was instrumental in recreating Ukrainian historical attire from the 3rd to the 18th centuries, and along with other members of the Chapter has applied embroideries from all the different regions of Ukraine to modern dress. She has exhibited a collection of some 50 dresses, adorned with embroidery, in cities with large Ukrainian communities including, besides Syracuse, Chicago and Toronto.

Among the Chapter's lasting accomplishments is the establishment of a Ukrainian cultural department at the Smithsonian Institution in Washington, D.C. The Chapter has also developed good relations with a number of New York State Assemblymen and Senators, and with U.S. Congressmen and Senators. It has repeatedly sent delegations to Albany and Washington with petitions in defense of Ukrainian political prisoners in the USSR. The social services of the Chapter — of course, in addition to such local activities as visiting hospitalized members, etc., — above all emphasize assisting persecuted families and the families of political prisoners in Soviet Ukraine. As noted in the article, the Syracuse Chapter of WODFFU is recognized as one of the most active organizations of the Ukrainian community in the City of Syracuse.

Following this is a short article on the local branch of the Ukrainian Youth Organization of America — the most numerous organization within the Ukrainian Liberation Front. The article gives a concise history of this organization since its founding in 1950, lists its presidents during its 28 years of existence, and explains some of its educational and cultural programs for young people. The Syracuse Chapter of UYOA has three performing arts groups: a Ukrainian folk dance ensemble, "Odessa", directed by Mr. P. Lutsyshyn (presently also the President of the Chapter), a girls' choral ensemble, "Cheremshyna", directed by Mr. V. Zhmur, and a large mandolin ensemble, directed by Mr. V. Zhmur and Mr. E. Mashtalir. All three groups are well known for their participation in concerts in the local Ukrainian community, as well as for appearances before larger audiences in the city and in other communities.

An "Ode to Song" by poet/composer Roman Kupchynsky precedes the next article, which deals with the activities of the male choir "Surma". The article begins with a general review of the multifarious aspects of Ukrainian culture, with special emphasis on Ukrainian songs, as well as their most famous performers, both individual and groups. There follows a list of the most widely known Ukrainian choruses in North America, among them being the Syracuse male choir "Surma". The article notes that the choir "Surma" was founded in 1956, and since that time has performed over 200 concerts. It lists the directors, chairmen and members of the choir since its beginnings to the present, describes its repertoire, and talks about the choir's position in its own community and in the broader communities of the area and beyond.

The final article of this commemorative volume is a concise history of "Eighteen Years of Ukrainian Radio broadcasts" in Syracuse, 1953-1971. The main objective of these broadcasts was to bring to the attention of the Syracuse community important local events, as well as events of interest on both sides of the communist Iron Curtain. These broadcasts may be considered somewhat exceptional, in that their entire organization, preparation, and transmission were done as a public service. The large group of community workers who participated in these broadcasts throughout the 18 years of their existence, and in one way or another contributed to the 936 Sunday programs, never received a penny for their efforts. All expenses and costs were covered by donations from the community and by commercial sponsors. The article describes the organization and work of the Ukrainian Radio Committee, noting its directors, announcers, authors of English and Ukrainian commentaries, the topics covered in the programs, and the technical personnel involved in their preparation.

Six radio essays are reprinted in this volume as examples of the material broadcast on these programs. The titles of these essays are "Easter Greetings", "Christmas Greetings", "Salute to Lviv — City of November First", "Memorial Day for Ukrainian Heroes", "The 45th anniversary of the Death of Ivan Franko and the 100th Anniversary of the Death of Taras Shevchenko", and "Recovered from Blindness" (in English — as it was broadcast).

The volume ends with an "Afterword", in which the editor lists the available published sources of information on the Ukrainian settlement in Syracuse, N.Y. and its organizational life. He concludes by expressing sincere gratitude to all those who contributed to the preparation of this book with their advice and assistance.

П І С Л Я С Л О В О   В П О Р Я Д Н И К А

Немає досі суцільної історії українського поселення у Сиракузах — цьому середньої величини американському місті центральної частини Стейту Нью-Йорк.

Усі досі друковані джерельні матеріали про українську еміграцію у цьому місті та про її вияви духового і культурного життя охоплюють тільки якусь її частину.

Найдавніші джерельні відомості подав о. О. Пристай у своїх 4-томових споминах п. н. „З Трускавця у світ хмародерів”, виданих у Львові в рр. 1933-1937, де автор у третій і четвертій частині 4-ого тому на сторінках 73-119 подав історію української греко-католицької парафії св. Івана Христителя у Сиракузах за рр. 1911-1917 та описав початки рідного шкільництва у цій громаді.

Про ту ж парафію і про її парафіяльну школу подано інформації у пропам'ятній, переважно англомовній, книжці з нагоди брилянтowego ювілею парафії (1900-1975), ілюстрованій численними світлинами.

У 1936-ому р. з нагоди ювілею 40-річчя Українського Народнього Союзу появилася імпазантна 752-сторінкова „Пропам'ятна Книга” під редакцією д-ра Луки Мишуги, який у передмові писав: „Це перший раз в Америці довелось зібрати такий матеріал, а саме статистичні дані про відділи УНС-у і про наші громади”. І власне у цій книзі на сторінках 642-643 знаходимо тільки 25-стрічкову інформацію про українську громаду в Сиракузах та дещо довшу про три відділи УНС-у, враз із трьома світлинами тогочасних членів тих відділів.

Доволі докладну історію Українського Народнього Дому в Сиракузах, теж із багатьома світлинами і зі складом усіх його управ за 25-річчя від 1933-1958 — подала пропам'ятна книжка, видана в 1958 р. з нагоди срібного ювілею.

Про українське шкільництво в Америці, а зокрема про українські школи в Сиракузах враз із історією Школи Українознавства ім. Лесі Українки, подано інформації в Альманахові тієї школи „Цвіт України” за десятиріччя 1954-64.

Про кожночасні численні культурні імпрези у цій громаді появлялись у нашій пресі, найчастіше у щоденнику „Свобода”, дописи, які віддзеркалювали організаційне життя цієї громади.

Але в громаді досі не знайшовся дослідник, який зібрав би всі тепер може ще доступні матеріали від численних організацій і написав повну історію нашого поселення у цьому місті.

Не сповнить цього завдання і це видання, бо й воно відноситься знову ж тільки до частини організованого громадянства та тільки до відносно короткого проміжутку часу.

Метою впорядника було зберегти для майбутнього історика ті доступні йому джерельні матеріали, що відносяться до найчисленнішої і найактивнішої частини громадянства в останніх трьох декадах цього сторіччя, згуртованої в організаціях Визвольного Фронту.

Джерельними матеріалами для упорядника цієї невеликої книжки були записи у протоколах організацій, про які мова, та пам'ять ще живучих творців і співучасників того організаційного життя, але відомо, що жодні з цих джерел не є досконалі; вони вже тепер виказують браки і прогалини, які з часом будуть тільки збільшуватись.

Тому впорядник поставив собі за обмежену ціль зберегти в історичній пам'яті діяльність названих організацій у цій громаді. Якщо ця безпретенсійна книжка сповнить своє завдання, а саме стане джерельним причинком для майбутнього історика цілої Сиракузької української громади, то редактор-упорядник матиме почуття бодай частинно сповненого обов'язку для своєї громади, в якій доля призначила йому прожити понад чверть сторіччя.

Редактор-упорядник відчувається до обов'язку скласти подяку всім, хто своїми порадами і співпрацею допоміг у підготовці цього видання, а в першу чергу Управам і членству місцевих Організацій Визвольного Фронту як видавцям, мовним і технічним дорадникам, виконавцеві обкладинки і, врешті, Видавництву „Гомін України” за дбайливе друкарське оформлення.

З М І С Т

Валентин Мороз: Вірую (вірш)	5
Привіти:	
Блаженнішого Патріярха УПКЦ-ви	6
Голови Проводу ОУНР	7
Голови ГУ ООЧСУ	8
Голови ГУ ОЖ ОЧСУ	9
30-річчя ООЧСУ	11
25-річчя 26-го Відділу ООЧСУ в Сиракузах, Н.И.	15
Уляна Целевич: В 10-річчя існування і праці ОЖ ОЧСУ	23
Історія Відділу ОЖ ОЧСУ в Сиракузах	25
Осередок Співки Української Молоді Америки ім. Базару	35
Роман Купчинський: Ода до пісні (вірш)	39
д-р Михайло Логаза: Хор „Сурма” в Сиракузах, Н.И.	40
М. Л.: Вісімнадцять Років Виняткових Українських Радіомовлень	53
Зразки есеїв радіопередач:	
Воскресний Привіт	58
Різдвяний Привіт	59
Привіт Львову — містові Першого Листопада	61
Свято Героїв	64
45-річчя смерти І. Франка і 100-річчя смерти Т. Шевченка	66
Recovered from Blindness	68
Summary	70
Післяслово впорядника	73

Наклад: 500 примірників

Друкарня: Видавництво „Гомін України”, Торонто, Онг., Канада
Printed by the “Ukrainian Echo”, 140 Bathurst St., Toronto, Ontario M5V 2R3

